БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 293 (818)
ДЕКАБРИИН 14
ВОСКРЕСЕНИ
1958 он

Сэн 20 мүнгэн

КПСС-эй XXI съездын хүндэлэлдэ

Шэнэ үүсхэл дэмжэгдэнэ

Түнхэнэй аймагай «Искра» колхозой комсомол-залуушуулай ажалладаг һү һаалиин фермын залуу коммунистнууд болон комсомолшууд һаяхан суглаа хэжэ, коммунистическэ ажалай фермын нэрэтэй болохын түлөө ажаллаха гэһэн асуудал зүбшэн хэлсэбэ. Суглаан дээрэ хамта 15 хүн, тэрэ тоодо 7 һаалишад болон мал адуулагшад байлсаа. Мүн хүршэ фермын һаалишадшье ерэһэн байна.

КПСС-эй ЦК-гэй ноябриин Пленумэй түүхэтэ документнүүд тухай колхозой зоотехник, агитатор нүхэр Л. Н. Шагдуров нютагай байдалһаа жэшээ абажа байгаад, сугларагшадта тодорхойгоор хөөрэжэ үгэбэ. Манай ороной ажахые долоон жэлэй туршада хүгжөөхэ тухай тезисүүдые малшад үнэн зүрхэнһөө һайшаагаа. Тиигээд тэдэнэр коммунистическэ ажалай фермын нэрэдэ хүртэхын түлөө мүрысэхэ, байгша ондо 100 үнеэнһээ 100 тугал абажа түлжүүлхэ, һарлаг үүлтэрэй үнеэн бүриһөө 1600—1800 литр һү һааха гэжэ шиидэбэ.

КПСС-эй XXI съездые ажалай эрхим амжалтаар угтахын тула малшад эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлхөөр бэлэн байнаа мэдүүлээ.

С. Андыков.

Суулгын РТС-эй токарь Балдама Шириповна Ширипова трактор заһабарилгын үедэ үдэрэйнгөө даабари 160—170 процент дүүргэнэ.
Зураг дээрэ: нүхэр Ширипова хүдэлмэрилжэ байна. **А. Мантаевай фото.**

Ажалдаа амжалта туйлана

Шэнэ-Бэрээнэй МТС-эй трактор, машинын хашаа соо ороходо тархяа эрьешэхээр. Ехэ ехэ шулуун мастерскойнууд соо элдэб машинын хүдэлхэ түерхэ, эндэ тэндэ түмэр түдэгэ нанцаха сохихо абяан, заһабариһаа гараһан тракторнуудай шангаар хүршэгэнэлдэхэнь таһарнагүй. Мүн утаа уняар, уурал һаарал соогуур электрогагнууриин жэгтэй хурса гэрэл хирэ хирэ болоод лэ ялагананa, элдэб деталь, часть бариһан механизаторнуудай иишэ тиишээ һүндэлхэнь харагдана.

Эдэ үдэрнүүдтэ тус МТС-эйхид (директорынь нүхэр Филиппов, главна инженерынь нүхэр Афанасьев) трактор, машина заһабарилгын хүдэлмэрие түлэг дундаа ябуулжа байна. Байгша ондо эндэхид заһабарилгынгаа хүдэлмэрие хэзээ хэзээнэйхиһээ эртэ, эмхитэйгээр, һайн бэлэдхэлтэйгээр эхилээ һэн.

Тиигэжэ тэдэнэр мүнөө элдэб маркын 15 трактор һайнаар заһажа гаргаа. Трактор, машинын заһабарилга дээрэ дүршэл ехэтэй, бэрхэ механизаторнууд, Л. Яковлевай, И. Казарбинай даадаг бригаданууд үдэр бүриингөө даабарие хододоо шахуу 145—150 процент, эрхим шанартайгаар дүүргэнэ. Энэ жэлдэ МТС-эйхид заһабарилгын түсэбые уридшалан табижа, трактор заһабарилгада узловой арга үргэнөөр хэрэглэжэ, ажалаа бүтээсэ ехэтэйгээр, урагшатай һайнаар ябуулна. Станциин түрүү механизаторнууд Г. Андреев, В. Жерлов, Ф. Федотов, Б. Изамеев трактор, машинын заһабарилга дээрэ уралан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын хэдэн үнэтэ дурадхал оруулжа, ажалайнгаа бүтээсые нилээд ехээр дээшэлүүлнэ. Гадна эдэнэр тус тустаа заһабарилгын хэдэ хэдэн мэргэжэл шудалантай.

Энэ МТС-эйхид партиингаа XXI съездын хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсан, бүхы трактор, машина, техникээ декабриин һүүл болотор заһажа дүүргээд, съездын нээгдэтэр тэдэнээ колхозуудта худалдахын түлөө оролдоно.

М. Будаев.

Заиграйн аймаг.

Ажалай мүрысөөндэ жагсаба

Залуу наһанайнгаа хүсэл оролдолго, хаба шадал гарган, партиингаа зааһан замаар урагшаа эрэлхэгээр дабшажа, коммунистическэ ажалай бригадын нэрэ солын түлөө Мухаршэбэрэй аймагай комсомол-залуушуул улам олоороо тэмсэжэ байнхай.

—Совет оронойнгоо коммунизмда орохо замаар дабшажа, асари ехэ түсэбүүдые хараалжа байхада бидэнэршье өөһэдынгөө хубитые оруулха ёһотойбди. Тиимэһээ коммунистическэ ажалай мүрысөөндэ нэгэн хүн шэнгеэр жагсахабди,— гэжэ Гашейн РТС-эй Суулгын отделениин Нанзад Сахьяевай даадаг заһабарилгын бригадынхид мэдүүлээ.

Эндэ ажаллажа байһан хүн бүхэн хэһэн хүдэлмэридөө үндэр бүтээсэ туйлажа, үдэр бүриингөө даабарие 150 процент дүүргэхэ юм. Түрүү, шэнэ онол арга һайнаар хэрэглэжэ, уралан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын дурадхал олоор оруулжа, ажалайнгаа бүтээсые али болохоор дээшэлүүлхэ гэһэн уялга бригадынхид абаа. Гадна сүлөөтэй сагтаа эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ байна.

Мүнөө бригадынхид съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ оролсоод, даалгабаряа үдэртөө 150—155 процент дүүргэн, жэшээтэ һайнаар ажаллана.

Мүн Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой комсомол-залуушуулай гахайн фермынхид коммунистическэ ажалай фермэ гэһэн хүндэтэ нэрээргэдэ хүртэхын түлөө мүрысөөндэ оролсоод, байгша ондо эхэ гахай бүриһөө 28—28 поршоонхо абажа, бүрин бүтэнөөр түлжүүлхэ, нилээд олон гахай шахажа таргалуулха гэһэн уялгануудые абаа.

Т. Гармаев.

КПСС-эй XXI съездые ажалай амжалтаар угтахын тула мүрысэгшэдэй дунда Тарбагатайн аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Анна Емельяновагай нэрэ дурдагдана. Энэ һаалишан үдэртөө үнеэн бүриһөө хахад пууд һү һаахын түлөө тэмсэнэ. **Зураг дээрэ:** һаалишан **А. Емельянова.**

Ф. Сорокиной фото.

ФРГ-гэй „Зюддейче цейтунг" гэжэ газетын шеф-корреспондент Г. Кемпски гэгшын асуудалнуудта

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. ХРУЩЕВОЙ үгэһэн харюу

РГ-дэ хэблэгдэдэг «Зюддейче унг» гэжэ газетын шеф-коррест Ганс Ульрих Кемпски гэгэгэ хэды асуудалнуудта харюугүйлтагаар Н. С. Хрущевто аа. Н. С. Хрущевой харюунуудха доро толилогдобо.

өрын эрхэтэй город Баруун Берн ёһо гурим тухай корреспон гүйлтаар дэлгэрэнгыгээр хо зуураа, Н. С. Хрущев иигээ: Баруун Берлин өөрын эй город байха ёһотой. Тэрэ экономическа, политическэ ажалда нэгэшье гүрэн, тэрэ тоодо ын байһан Германиин гүрэхамааралсажа шадахагүй байтотой. Өөрын эрхэтэй город хадаа демократическа гол ёһонуудта үндэһэн конституцитай, хүн зосүлөөтэ ёһоор һунгаһан парлаар бэелүүлэгдэдэг хуули гар засаг түрэтэй, парламентын улһан правительствоор бэелдэдэг гүйсэдхэхэ засагтай а болоно. Город хадаа хэнһээ улдыдагүй өөрын сүд хэхэ тай байха юм. Энэ город н бюджеттэй, өөрын банктай, н мүнгэтэй, налог абаха н гуримтай, экономическа та а нэгэн бүхэли хото болохо

руун Берлиндэ аюулгүй байдал хангаха асуудалнуудта тогтоходоо . Хрущев иигэжэ мэдүүлээ: н Берлинэй аюулгүй байдал э хангаха талаар дүрбэн э гүрэнэй, Германиин хоёр э уялгануудһаа ондоо һайн ямар нэгэн найдабари шадахагүй гэжэ һанагдахаар . Хэрбээ шухала болоо һаань найдуулха гүрэн уялгануу дэмэл Нацануудай Организабүридхэлдэ оруулагдажа бобайна. Өөрын эрхэтэй городой уримые сахиха зорилгоор иимэ уулга үгэлгэдэ Советскэ Союз, аниин Демократическа Респуб хабаадалсахаар бэлэн байна Н. С. Хрущев хэлээ. Имаг аруун гүрэнүүд энээнһээ мүнөө э арсадаг байна гэжэ Н. С. ев тэмдэглээ.

рлиндэ баруун гүрэнүүдэй сэдэй байһанһаа уламжалан, лтай байдал» тохёолдоод, бүри һүжэржэ, арсалдаан гараад, саашадаа сэрэгэй тулалдаан ко магад байна гээд Н. С. Хрудахяад онсолон тэмдэглээ. Энэ аюултай байдал усадхахые би дурадханабди. Манай дурад е бэелүүлгэ Европодохи байда сэбэрлэн һайжаруулха хэрэгэй инь боложо үгэхэ байна гэжэ Хрущев хэлээ.

рбээ баруун гүрэнүүд Европын үүдэй газар дээрэһээ өөһэөө сэрэгүүдые гаргаа һаань Со Союз тэндэ саг зуу айһан сэрэгүүдээ бултыен гаргахаар бэлэн байна гээд Н. рущев хэлээ. Хэрбээ манай ду алнуудай хүлеэн абтаад байгаа , Германиин хоёр гүрэндэ бай эриин сэрэгүүдые үсөөрүүл гаргахын хойноһоо хиналта охоор бэлэн байнабди гэжэ Хрущев хэлээ.

рын эрхэтэй городой ёһо гурим ун Берлиндэ, тэрэнэй хүн зон шэр хүндэ болохо ямаршье даалгахагүй байна. Имагтал

Баруун Берлин хадаа ямар нэгэн ондоо гүрэндэ эсэргүү, хамагай түрүүндэ ГДР-тэ эсэргүү һүйдхэлгын, хорото ябуулгануудые болон номнолые өөрынгөө газар дээрэ гаргуулха ёһогүй юм гэжэ Н. С. Хрущев мэдүүлээ.

Өөрын эрхэтэй город болохо Баруун Берлинэй ёһо гуримые бэлэдхэхэ тухай асуудал нарнаар шэнжэлэн үзэгдэхэ, энэ хэрэгтэ немецүүд өөһэдыгөө хубита оруулжа шадахашье зэргэтэй. Баруун Берлинэ зэбсэгтэ хүсэнүүдһээ сүлөө, өөрын эрхэтэй город болгохо тухай асуудал зүбшэн хэлсэлгын үедэ тэрэнэй ёһо гуримые бүри нарин тодорхойлжо болохо дурадхал Советскэ Союзай оруулхаар бэлэн байһанинь лэбтай гэжэ Хрущев мэдүүлээ. Баруун гүрэнүүдэй зүгһөө хэгдэжэ болохо тодорхойлолго болон заһабаринуудые бидэнэр хараалжа үзэхөөр бэлэн байха һэмди гэжэ тэрэ хэлээ.

Баруун Берлиниие өөрын эрхэтэй город болгохоһоо баруун гүрэнүүдэй арсаад байгаа гэээшэ һаань, Берлинэй асуудалаар өөрын гүрэнүүдтэй хэлсээ хэхэ ямаршье үндэһэ һуури үгы болохо байна гээд СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ онсолон тэмдэглээ. Берлин тушаа манай хараалһан хэмжээнүүдые бэелүүлхын тулада баруун гүрэнүүдэй зүгһөө ямаршье зүбшөөл бидэндэ хэрэгтэй бэшэ, тэдэнэй зүгһөө хэгдэһэн ямаршье эрилтэнүүд энэ хэмжээ бэелүүлхэдэмнай бидэниие һаатуулхагүй гэжэ дахяад мэдүүлнэбди. Советскэ правительство хадаа бусад гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсахагүй гэһэн гол ёһые шууд баримталха, тиигээд Германиин асуудалаар немецүүдэй өөһэдэйнь, имагтал немецүүдэй шиидхэжэ шадаха, шиидхэхэ ёһотойшье хубинуудые баруунай гурбан гүрэнтэй хэлсэхые зүбшөөхэгүй байна гэжэ Н. С. Хрущев хэлээ. Саашань Н. С. Хрущев иигэжэ хэлээ: Берлиндэхи эзэмдэлгын гуримай үлэгдэлнүүдые усадхаха талаар Советскэ Союзай дурадхалһаа, совстскэ талын саг зуура бэелүүлжэ байһан үүргэнүүдые ГДР-тэ дамжуулан үгэһэнэй һүүлээр, тэрэнэй хүсэд бүрин эрхэтэй болоһонһоо боложо баруун гүрэнүүд дайн байлдаа һүжэрөөхэ аабза гэжэ бидэнэр этигэжэ шадахагүй байнабди. Гэнтэ магад, иимэ юумын болошоо һаань, хэрбээ Эльба дээгүүр гарадаг хилын дабагдажа, Германиин Демократическа Республикада эсэргүү ээзэрхэг түрнмхэй ябуулгын хэгдээд байгаа гээшэ һаань, Варшавска договорой ёһоор ГДР-эй үнэн сэхэ союзник бологшо Советскэ Союз өөрынгөө уялга дүүргэжэ, ГДР-тэй хамта тэрэнэй хуурай газарай, агаарай болон уһанай хилэнүүдэй ойроо хүртэшэгүй байлгые хамгаалха байна. Дай һүжэрөөхэ гэжэ байхаяа болёод, манай арадуудай, манай ерээдүйн аша туһые харан, Берлинэй асуудал гуримшуулаа һаа, дээрэ дурсагдаһан асуудал эрхимээр шиидхэгдэхэ байгаа гэжэ Н. С. Хрущев тэмдэглээ.

Ядерна зэбсэг ФРГ-гэй аюулгүй байдал хангаха арга нүхэсэл боложо шадахагүй, бундесверые иимэ зэбсэгээр хангалга, Баруун Германиин газар дээрэ иимэ зэбсэгүүдые байлгалга Баруун Германиие дайнда бэлэдхэхэ замаар саашань түлхиһэ байһан тулада ФРГ-е һангаргаха, хэдэн олон миллион немецүүдые хосороон һалгааха аюулда оруулжа болохо байна гэжэ тоолодог Баруун Германидахи тиимэ хүнүүдэй һанамжые Советскэ правительство хүсэдөөр зүбшөөнэ гэжэ Н. С. Хрущев мэдүүлээ.

Германиие нэгэдүүлхэ таарамжатай түсэб болгон Германиин гүрэнүүдэй конфедераци байгуулха тухай дурадхал оруулһан Германиин Демократическа Республикын үүсхэлые Советскэ правительство хүсэдөөр дэмжэнэ гээд СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ саашань һануулһан байна. Мүнөөнэй оршон байдалда конфедераци байгуулга хадаа Германиин нэгэн ниитэ демократическа гүрэние байгуулха найдамтай, болото зам мүн болоно гэжэ Н. С. Хрущев мэдүүлээ. Энэ гансахан болото замые канцлер Аденауэр буруушааһа гэжэ зааха зуураа, энэнь ФРГ-эй зонхилха хүнүүд имагтал нкдэ далдалһан тулада Германиин нэгэдэл тухай үгэ хүүр тараадаг, харин үнэхөөрөө Германие нэгэдүүлхэ ябадалай болото дайсадынь мүн гэжэ гэршэлжэ үгэнэ гээд Н. С. Хрущев тэмдэглээ.

Германитай эбэй договор баталха тухай асуудалда тогтоходоо, үнэндөө Германиин Демократическа Республикые усадхаха ямаршье ондоо түхэлэй эбэй договор баталха-канцлер Аденауэр, НАТО-гэй талаар тэрээнтэй хамжагшад оролдоно гээшэ ха гээд Н. С. Хрущев хэлээ. Тиихэ болоо гээшэ һаа, Германиин Демократическа Республикадахи немецүүд ФРГ-е усадхаад, ГДР-эй баримталдаг социалистическэ гол ёһонуудта үндэһэлэн оролоо нэгэдүүлхые дурдахажа шадаха байна бшуу гээд Н. С. Хрущев мэдүүлээ. Зүгөөр али янзаарнье энэ асуудалые шиидхэхэ аргагүй. Германиин асуудалые эсэслэн шиидхэхэ гансахан лэ болото арга боломжонь хадаа Германитай эбэй ёһоор гуримшуулга хэхэ зам мүн болоно. Германитай эбэй договор баталхадаа агууехэ дүрбэн гүрэн хэлсээндэ хабаадуулагдаха зэргэтэй Германиин хоёр гүрэнэй бии байһан ушар сохом хараада абтаха ёһотой. (ТАСС).

КАЗАГАЙ ИСКУССТВО БОЛОН ЛИТЕРАТУРЫН ДЕКАДА МОСКВАДА НЭЭГДЭВЭ

загай искусство болон литера декада Москвада декабриин нээгдээ. Ниислэл хотын эрһайн гурбан театрта — Ехэ, театрнуудта, уран һайханай ын филиалда, гурбан зал соо, тоодо Кремлиин театрын зал Казагай артистнууд энэ үдэр табяа. Энэ ушар ехэ удха ртай. 22 жэлэй саада тээ, загайхид казах арадай түлөө дтэй түрүүшынхеэ уулзахадаа дэ Ленинградай консерватоһаяхан дүүргэһэн Е. Бруси иин зохёоһоп «Кыз-Жибек», быр» гэжэ хоёр хүгжэмтэ харааха, арадай инструмент нэгэ оркестрые шагнаха ар байгаа. Казагай залуу ис во зүб замаар ябана гэжэ тиисниислэл хотын олониитэ зүб гээр тэмдэглээ һэн. Тиигэжэ үльгэр, арадай драма болон дунда үндэһэлһэн искусство улагдаа. Ородой хүгжэмэй игуудһаа, бусад аха дүү ара классигуудһаа үльгэр жэшээ абажа искусствонь улам хүгжөө.

Казагай ССР-эй дуун болон хатарай гүрэнэй ансамбльда Кремлиин театр соо наада табиха зол олдоо. Ансамблиин дуушад болон хатаршад хатар, хүгжэмөөрөө казах арадай мүнөөнэй ажабайдалые харуулна. Һяатан бүхэнэй янза бүриин хубсаһанууд һолонго татан миралзажа байгаа һэн. Г. Жубановагай парти тухай (үгэнь Д. Абилевэй) дуунай, Н. Тлендеевэй «Орденто Казахстан» (үгэнь М. Майчекинай) дуунай аялганууд зэдэлнэ. Һүүлээрнь В. Мураделиин «Росси — минии Эхэ орон» гэжэ дуун — аха дүү арадуудай Эхэ орондоо зорюулһан арюун нангин гимнын һүр жабхаланта аялга соностобо.

СССР-эй Ехэ театр соо харуулагдаһан «Биржам Сара хоёр» гэжэ зүжэгэй табигдажа байхада нүхэд А. Б. Аристов, Н. И. Беляев, Л. И. Брежнев, К. Е. Ворошилов, Н. Г. Игнатов, А. И. Кириченко, Ф. Р. Козлов, А. И. Микоян, Н. А. Мухитдинов, М. А. Суслов, Е. А. Фурцева, Н. С. Хрущев, Н. М. Шверник, П. Н. Поспелов, А. Н. Косыгин, Д. С. Полянский, Казагай ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Д. Кунаев, Казагай ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. Ташенев ложодо һуугаа.

Казахстанай КП-гэй ЦК-гэй секретарь Н. Джандильдин, СССР-эй Культурын министр Н. А. Михайлов, Казагай ССР-эй Культурын министр А. Канапин, Казагай ССР-эй Гэгээрэлэй министр А. Шарипов зал соо байлсаа.

Казахстанай артистнуудай наада табижа байха үедэ хаа хаанагүй боложо байһан нэрьемэ альга ташалганууд юу харуулнаб гэхэдэ, аха дүү республикын арадай оюун бэлиг декадын түрүүшын үдэрнүүдһээ захалаад москвагайхидые айхабтараар һонирхуулжа зүрхэ сэдьхэлыень эзэлээ.

(ТАСС).

Республикын колхоз болон совхозуудта һү һаалга тухай

1958 оной декабриин түрүүшын 10 хоногой мэдээн

КПСС-эй XXI съездые ажалай бэлэгээр угтахын тула малшад мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ байнхай. Олон һаалишад, үхэршэд, зарим гүүртэ, фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд коммунистическэ ёһоор ажаллаха, коммунистическэ ажалай бригадын нэрэ зэргэ абахын зорилгоор эршэмтэйгээр тэмсэжэ, шэнэ уялгануудые абана. Иимэ гайхамшагта үүсхэл хаа хаанагүй яахадаа дэлгэрнэб гэхэдэ, ажалшан бүхэн долоон жэлэй түсэбэй гүн удхые элитээр ойлгоно бшуу.

Һү һаалгаар толилогдоһон мэдээе харахада, декабриин түрүүшын 10 хоногто Кяхтын, Бичурын, Кударын болон бусад аймагууд амжалта туйлаа.

Түрүү колхозуудай дүршэл дээрэһээ харахада, һү абалгаяа мүнөөнэйхиһөө улам ехэдхэхэ дүүрэн аргатайбди. Энэ талаар Тарбагатайн Калининай нэрэмжэтэ колхозой жэшээ һайшаалтай. 1958 оной үнгэрһэн үе соо тус колхозойхид нёдондонойхитой сасуулхада һү абалгаяа 125.3 процентээр дээшэлүүлээ. Тиихэдэ үнеэн бүриһөө үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 1155 литрээр ехэ һүн һаагдаа. Эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 109 центнер һүн хүртэнэ. Энэ аймагай «Октябрь», Байкало-Кударын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ, Кабанскын аймагай «Забайкалец» болон бусад колхозууд һайн үрэ дүн харуулба.

Эдэ түрүү колхоз, совхозуудай, һаалишадай ажал хэрэг һү ехээр абаха талаар ехэ арга боломжонуудай бии байһые тодорхойлно. Һү абалгые урдынхиһаа доошолуулха ямаршье шалтагаан байхагүй.

Аймагууд	1957 онойхитой жэшээлхэдэ декада соо абтаһан һүн (процентээр)	Үнеэн бүриһөө һаагдаһан һүн (кг.) Декабриин түрүүшын 10 хоногто 1958 он	1957 он
Б-Кударын	79	12	15
Баргажанай	118	14	15
Бичурын	121	27	25
Зэдын	97	19	21
Яруунын	76	13	17
Заиграйн	74	10	14
Закаменай	114	9	8
Иволгын	96	28	30
Кабанскын	88	17	19
Хэжэнгын	136	12	8
Кударын	120	26	22
Курумканай	104	13	13
Кяхтын	129	29	23
Мухаршэбэрэй	105	19	19
Прибайкальска	100	21	22
Сэлэнгын	99	28	29
Тарбагатайн	96	31	34
Ториин	106	16	15
Түнхэнэй	129	14	10
Хориин	78	12	15
Баунтын	105	13	13
СОВХОЗУУД:			
Борьёогой	103	38	42
Бичурын	98	35	38
Яруунын	93	23	27
Кяхтын	109	35	40
Сэлэнгын	142	41	27
Хориин	143	18	11
«Эрдэм»	85	24	31

Гэбэшье олон аймагуудай колхоз, совхозууд һү абалгаар бэрхэшээлтэй байдалда оронхой. Жэшээлбэл, Яруунын, Зэдын, Курумканай, Мухаршэбэрэй, Прибайкальска болон бусад аймагайхид һү абалгаяа ехээр доошолуулаа. Энээнэй шалтагааниинь юуб гэхэдэ, тэдэнэр һү ехээр абахын түлөө ёһотой тэмсэл хэнэгүй. Үнеэдые харууһалха, эдеэлүүлхэ талаар бии байгаа горьтой дутагдалнууд усадхагданагүй, энэ шухала хүдэлмэри зүндөө орхигдошонхой. Олон колхозуудта малай тэжээл буйлуулагдангүйгөөр үгтэнэ. Һолоомо зөөлэрүүлжэ үгэхэ, үнеэдтэ бурдууг бэлдэхэ хэрэг эмхидхэгдэнэгүй. Олон колхозуудта үнеэд бүлеэдхэгдэһэн уһаар уһалагданагүй.

Колхозуудай партийна эхин организацинууд социалистическэ мүрысөө һаалишад, малшадай дунда оролдосотойгоор эмхидхэнэгүй. Бичурын аймагай Сталинай, Круминай, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудта һү һаалга нёдондонойхиһоо үнеэн бүридэ 330—400 килограммаар доошолуулагдаа. Яруунын Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз һү абалгаяа 32 процентээр багадхаа. Иимэ баримтанууд али олон үзэгдэнэ.

Декабрь һарадашье һү абалгаяа доошолуулжа байһан аймагууд бии. Тэрэ тоодо Кабанскын Байкало-Кударын, Яруунын, Иволгын аймагууд ороно.

Һү абалгые дээшэлүүлгээр декабрь һарада бүхы зохихо хэмжээ абаха шухала. Мүнөө үнеэд, гунжанууд олоороо тугаллажа эхилбэ. Тиимэһээ һаамхай үнеэдые уяанда байлгажа, һайн тэжээлээр, бүлеэдхэгдэһэн уһаар хангаха, үнеэдые зүбөөр һааха саг ерээ. Мүн залуу һаалишадые энэ мэргэжэлдэ һургаха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдаха ёһотой. Фермэ бүхэндэ социалистическэ мүрысөө эмхидхэхэ, малшадай дунда политическэ хүдэлмэрие ажалда нүлөөтэйгөөр ябуулха, тэдэнэй культурна болон бусад эрилтэнүүдые саг соонь хангаха талаар партийна организацинууд яаралтай хэмжээ абаха зэргэтэй.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XXI съездые угтуулан

„1959—1965 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ даабарита тоонууд тухай“ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдые зүбшэн хэлсэлгэ

☆ ☆ ☆

Шухала зорилгын нэгэн

Республикымнай худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд оронойнгоо бүхы ажалшадтай хамта КПСС-эй XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдые айхабтар ехэ урма баяртайгаар hайшаан угтаад, гүнзэгыеэр шудалжа байна. Энэншье бүгэдэндэ ойлгосотой. Ерэхэ долоон жэлэй түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлэгдэхэ байхада, арадаймнай ажахы улам хүгжэхэ, арад зоноймнай ажабайдал бүри hайжаржа байханиинь дамжагүй.

Ажалшадай саг үргэлжэ ургажа байгаа эрилтые хүсэдөөр хангахаг, арадай ажахын шухала hалбарин нэгэн болохо советскэ худалдаа наймаа дэлэрүүлгэдэ коммунистическэ байгуулалтын энэ агууехэ программа дотор анхарал ехээр хандуулагдана.

Хүндэ индустри хүгжөөхэ, хүдөө ажахые эрид ехээр дэбжэхэ тушаа партиин хараалhан хэмжээнүүдэй амжалтатайгаар бэелүүлэгдэhэнэй ашаар, манай орон дотор хүнгэн, эдеэ хоолой промышленность таhалгаргүй хүгжэнэ, арад зондо эрэгтэй эд бараан бүри ехээр наймаалагдана. Партиин түүхэтэ XX съездhээ хойшо үнгэрhэн үе соо орон дотороо эд бараанай эрьесэн түсэб, сасуулагдамал сэнгээр, 32 процентээр гэхэ гү, али дунда зэргээр жэлдээ 9,6 процентээр дээшэлбэ. Тиихэдэ манайшье республикада гүрэнэй, кооперативна худалдаа наймаан нилээд үргэдхэгдөө, эд бараанай эрьесэ 31,1 процентээр дээшэлээ. Байгша ондо, хүсэд бэшэ мэдээнэй ёhоор, 2 миллиард 200 миллион түхэригэй эд бараан ажалшадта худалдагдаха байна. hүүлэй жэлнүүдтэ арад зон культурна ажабайдалай, ажахын хэрэглэлэй эд бараа, илангаяа юумэ угаадаг машина, радиоприёмник, мотоцикл, автомашина гэхэ мэтые ехээр абадаг болоо.

Партиин XX съездhээ хойшо худалдаа наймаанай эмхи зургаанууд, магазинууд болон ниитын эдеэ хоолой газарнууд олошороо, худалдаа наймаанда шэнэ, түрүү арга ехээр хэрэглэгдэдэг болоо. Энэ үе соо 200 шэнэ магазин, 35 столово шэнээр нээгдээ, тиихэдэ 5 магазин шэнэ гуримда ороо. Ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай дүрбэнэй гурбан хубинь официанткагүйгөөр хүдэлдэг болоhон байна. Хүн зон эдеэ хоолоор нилээд hайнаар хангагдадаг болоо, илангаяа hүн, тоhон, мяхан, овощь элбэгээр худалдагдана. Багсалагдаhан, мүн бэлэн шахуу болгогдоhон эдеэ хоол ехээр бэлэдхэгдэнэ, элдэб эдеэ гэртээ асаруулха гэhэн захилнууд хүн зонhоо олоор абтана. Худалдаа наймаа иигэжэ эрхилхэдэ, ажалшадта таатай зохид болоhон байна.

1965 ондо манай республикын худалдаа наймаанай организацинууд, тухайлхада, 3,5 миллиард түхэригэй эд бараа наймаалха юм. Тиихэтэй хамта ерэхэ долоон жэлэй туршада промышленна эд бараан, эдеэ хоол, тэрэшэлэн гэр зуурай хэрэгсэл бүри ехээр гаргагдаха болоно. Дурсагдаhан болзор соо элдэб бүд, гутал, хубсаhан, мүн бусадшье эд бараан ажалшадта элбэгээр наймаалагдаха.

Ерэхэ долоон жэлэй туршада манай худалдаа наймаанай эмхи зургаанууд бүри худалдаанай материал бүри ехээр худалдаанда табиха зэргэтэй. Энэ зорилго амжалтатайгаар бэелүүлхын тула худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай материально-техническэ базые үргэдхэхэ шухала. Нэн түрүүн хүдөө тосхонуудта болон городуудта магазин, столово олон болгохо, тиин 7 жэлэй hүүл багаар магазиной хүдэлмэрилэгшэдые 30—40 процентээр, ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдые 50 процентhээ доошо бэшээр олошоруулха хэрэгтэй.

Саашадаа ниитын эдеэ хоолой хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдаха. Бурядай АССР-эй ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай продукци гаргалгань ерэхэ долоон жэл соо нилээд ехэ болохо юм.

Ниитын эдеэ хоолой үнэ сэн химдаруулхын тула элдэб үлүү гаргаша бага болгохо шухала. Энэ зорилгые бэелүүлхын тула нэгэдэхеэр, кухнинуудта, механизированна томо столоволнуудта бэлдэгдэhэн продуктаар жэжэ столоволнуудые хангаха хэрэгтэй. Улан-Удын ПВЗ-дэхи фабрика-кухнида шэнэ түхеэрэлгэнүүдые тодхоод, тэндэ бэлдэгдэhэн продуктаар городой столоволнуудые хангабал зүйтэй байна.

Хоёрдохёор, хамhабарини ажахынуудай продукци хэрэглэхэ.

Гурбадахяар, ниитын эдеэ хоолой предприятинуудые хоолые розничнэ сэнгээр бэшэ, харин оптово сэнгээр наймаалдаг болохо.

Ерээдүйн долоон жэлэй туршада эдеэ хоол нилээд ехэ бэсгалагдан гаргагдадаг болохо юм. Энээнтэй дашарамдуулан бэсгалагдаhан эдеэ хоол наймаалдаг магазинууд, эд бараа хүнүүдэй өөhэдөө шэлэн абадаг магазинууд нээгдэхэ ёhотой.

Бэеэ даанхай худалдаа наймаанай хэдэ хэдэн организацинуудые усадхабал, худалдаа наймаанай хэрэг бүри hайнаар хүтэлэгдэхэ байна. Жэшээнь, бэеэ даадаг ПВЗ-гэй ОРС, ВСУРП-ын ОРС, түмэр замай ресторан, Ювелирторгын магазин гэхэ мэтые худалдаа наймаанай нютагай организацинуудай мэдэлдэ, тэдэнээр дамжуулан республикын Худалдаа наймаанай министерствын мэдэлдэ 1959 онhоо оруулбал зүйтэй гэжэ hанагдана. **Эдэ организацинуудые Худалдаа наймаанай министерствын мэдэлдэ оруулбал, захиргаанай олон тоото хүтэлбэрилэгшэд сүлөөржэ, ондоо ажалда оруулагдаха, хоёрдохёор, худалдаа наймаанай хэрэг ганса гараар, Худалдаа наймаанай министерствээр хүтэлэгдэхэ болоно.**

Худалдаа наймаанай оптово базые «Главбакалейн» базатай, «Главобувьторгын» базые «Главтекстильторгын» базатай нэгэдүүлхэ асуудалые хаража үзэмөөр болоо гэжэ hанагдана.

Республикымнай худалдаа наймаанай коллективүүд эд бараанайнгаа эрьесын жэлэй түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө улам hайнаар ажаллажа байна.

В. Данилов, республикын Худалдаа наймаанай министр.

1959—1965 онуудта арадай ажахые хүгжөөхэ даабарита тоонууд тухай КПСС-эй XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдые Купавинска нарин сэмбын фабрикын хүдэлмэришэд, инженернүүд, алба хаагшад ехэ зоригжолтойгоор угтаа. Арга боломжонуудаа зүбшэжэ үзэhэнэйнгөө hүүлээр, коммунистическэ ажалай фабрика гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртэхэ эрхэ олохын түлөө мүрысөөндэ оролсохо гэжэ эндэхид шиидэhэн байна. **Зураг дээрэ:** коммунистическэ ажалай бригадын гэшүүд мастерай туhалагша Н. И. Еремеев, утаha ээрэгшэ Галина Бакурская. Тэдэнэр түсэбhөө гадуур 14—15 килограмм эрхим шанартай утаhа үдэр бүри ээрэжэ гаргадаг.

ТАСС-эй фотохронико.

Модоной заводойхидой hанамжа

Захиргаанай аппарадай гаргашые саашадань бага болголгын шухала байhан тухай КПСС-эй XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэл дотор хэлэгдэнэ. Энээниие хараадаа абажа, Улан-Удын модоной заводойхид үйлэдбэриин зүблөө зарлаhан байна. Тэрэ зүблөөн дээрэ олон хүн үгэ хэлэхэ зуураа, хоёр табельщигай, мори унаа даагшын, модо болбосоруулдаг цехын 3 бракерой, модо хюрөөдэдэг цехын ахалагша мастерай, хюрөөдэмэл материал гаргадаг цехын 2 мастерай тушаалые болюулха тухай мэдүүлээ. Эндэ хамта дээрээ 10 гаран хүнэй тушаал хороогдохоор хараалагдаба.

Үдын модо урадхуулгын конторын директор нүхэр Титенко, мүн бусад нүхэд үгэ хэлэхэдээ, **модо урадхуулгын конторонуудые болюулха** гэжэ дурадхаа. Юуб гэхэдэ, модо бэлэдхэдэг, мүн хэрэглэдэг диилэнхи организацинууд «Забайкаллес» комбинадта мэдэлтэй. Гэхэ зуура леспромхозууд болон модо урадхуулгын конторонууд хоорондоо ехээр арсалдаа гаргадаг юм. Эгээл иимэhээ **модо урадхуулха ажалые леспромхозуудта даалгаха, Үдын модо урадхуулгын конторые модоной заводто тушааха шухала.**

Дээрэ дурсагдаhан хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлээд байхада, захиргаанай аппарадай гаргашын 50 шахуу процентнь хорохо байна.

Д. Аюшеев, Улан-Удын модоной заводой түсэблэлгын таhагай начальник.

„Улаан Яруна“ колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй анхаралда

Иимээр ажаллажа болохо аал?

«Ама гарахын урда тээ—бэеэ «шэмхэжэ» үзэ» гэжэ хэлэгдэдэг гээшэ аабза? Харин энэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд бэеэ «шэмхэжэ» үзөөд, уялга абадаггүй, хэлэhэн үгэдөө хүрэдэггүй хүнүүд байшоо. Юуб гэхэдэ, «энэ жэл үнеэн бүриhөө 2300 литр hү hаахамнай», «манhаа жэшээ абажа, социалистическэ мүрысөөндэ оролсогты!» гэжэ байжа 1958 оной эхинhээ хойшо шууяа татаhан аад, мүнөө жэлэй дүүрэхэ дүтэлөөд байхада, тэрэ хэлэhэнээ hаял хахадлажа ябана бшуу.

Мүрысөө үүсхэжэрхёод, урданайхиhаа улам уруугаа орожо, hү hааляа доошолуулжа байhаниинь харатай. Үнгэрэгшэ жэлэй түрүүшын 11 hара соо үнеэн бүриhөө 1564,7 литр hү hааhан аад, мүнөө жэл оройдоо 1172 литр hааба. Тиигээд hара, үдэр үнгэрхэ бүри hү hаалга улам доошолжол, доошолжол байна. Октябрь hара соо үнеэн бүриhөө 67,7 литр hүн hаагдаhан аад, ноябрьда арайхан гэжэ 28,5 литр hаагдаа. Харин нёдондо энэ hара соо үнеэн бүриин 90 литр hүн hаагдаhан юм.

hү hаалиин доошолхоhоо гадна, бэлэдхэл муутайгаар угтагдаhан дээрэhээ малай үбэлжэлгэ ехэхэн бэрхэшээлнүүдтэйгээр, үхэл гарзатайгаар захалжа байна. Малай гүүртэ, отарануудаар ябахада элдэб дутагдалнууд захагүй.

— Эмхи гуримаа алдажа байнабди. Тиигээгүй hаа, урданайхида орходоо 3—4 дахин бага hү hааха гэжэ яахабибди,—гэжэ эндэхи малшад мэдүүлнэ. Ямар шалтагаанhаа hү hаали доошолноб, малай үбэлжэлгэдэ түбэгтэй хүшэр байдал тохёолдооб гэжэ эндэхи малшадта, коммунистнуудта өөhэдөөрнь хөөрүүлээ.

ЭБГҮЙ, ЭМХИГҮЙ БАЙХАДА ХҮНДЭ, —

гэжэ коммунист Б. Эрдынеев захална:

— Бултадаа — колхознигуудhаа абаад, түрүүлэгшэ, парторгдоо хүрэтэр хоорондоо эбтэйгээр ажаллажа, хүдэлмэреэ эмхитэйгээр ябуулжа байхада юумэ бүхэн урагшатай байдаг. Харин энэмнай манайда дуталдана. Ажалай журам эбдэхэ, архидаха, дааhан хэрэгтээ харюусалгагүйгөөр хандаха ушарнууд зарим колхознигуудhаа гадна, артелиимнай хүтэлбэрилэгшэдэй зүгhөө гарадаг байна бшуу. Колхозоймнай хүтэлбэрилэгшэд, парторг нүхэр Белобородовhоо, зоотехник нүхэр Эрдынеевhээ эхилээд архидадаг, хоорондоо эбээ таhардаг, хэрүүл ама гаргадаг болошонхой. Энээнhээ уламжалан хоорондоо үгэеэ ойлголсохоёо болижо, эмхи гуримаа алдажа захалнабди. Адаглажа байхада, түрүүлэгшэ нүхэр Доржиевай нэгэ юумэ хэлэхэдэ парторгмнай нүгөө тээшэнь дуугаржа байдаг. Нүхэр Белобородов хэтэрхэдээ hүүлэй үедэ партийно-эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэреэ ябуулхын орондо элдэб жэжэ божо хүдэлмэринүүдтэ хамааралсажа, дураараа наряд, захиралта үгэжэ, түрүүлэгшын ажалда hаад тойбо хэдэг болошонхой. Дуулахада, энээнэйнгээ түлөө хоюулан наншалданшье алдадаг юм аабза.

Ноёрхолгын, захиралта үгэлгын амта танижа ерэхэдээ парторгмнай кабинедhээ, колхозой правлениhээ гарахаяа болижо, малшадай дунда хөөрэлдөө үнгэргэхэ, лекци, элидхэл уншаха хүдэлмэреэ мартажархёо. Хаа яа хүдөө гарахадаа мэндэеэшье хэлэдэггүй, ноёрхоод, зандараад гүйлгэхэдэнь коммунистнуудhаа байха колхознигууднайшье тэрэниие хүндэлхэеэ, тоохоёо болишоо. Манай колхознигууд хүлеэжэ үзэдэг, тэсэбэритэйхэн зон байха. Тиибэшье саашадаа тэсэжэ байха аргамнай hалантажа байна гээшэ.

Колхозой правленишье, партийна эхин организацишье суглаанууд дээрээ hайн шиидхэбэринүүдые абадаг, дутуу дундануйд тухайгаа хөөрэлдэдэг юм. Теэд тэдэмнай дүүргэгдэнгүй, миин шашалдаан, саарhан дээрэхи хооhон шиидхэбэри болоод hалашадаг. Юуб гэхэдэ, хиналта, шалгалта байхагүй. Хэрбээ колхозоймнай хүтэлбэрилэгшэд хэлсэhэнээ хүсэлдүүлдэг, хиналта, шалгалтаяа шангадхадаг байгаа hаань, ажалнай hураггүй урагшатайгаар ябаха hэн.

Түрүүлэгшэмнай залуу хүн. Хэрбээ парторгын, фермэ, гүүртэнүүдые даагшанарай, бригадирнуудай, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй туhалаагүй, дэмжээгүй hаань, ажал хүдэлмэриин урагшатайгаар ябахань бэрхэ. Хүтэлбэрилэгшэднай, тон түрүүндэ үгэеэ ойлголсожо, эбтэйгээр ажалладаг болохо ёhотой.

hААЛИШАДТА hАНАЛ ТАБИГДАНАГҮЙ,—

гэжэ ахалагша hаалишан Ц. Балданова хэлэнэ:

—Би хори гаран жэлдэ hаалишанаар ажаллажа байнаб. Таби гаража, наhатайшье болоогдоо. Манай Зосоо Бэеын гүүртэдэхи hаалишад —нэгэмнай 60 гараhан, бэшэмнай баhал жарадаа дүтэлhэн хүнүүд байдагбди. Ажалнай ехэ. 14—15 үнеэ hаажа байхаhаа гадна, тэдэнээ, мүн тугал, бирууунуудыень өөhэдөө эдеэлүүлдэг, уhалдаг, шабааhыень арилгадаг байнабди. Хамаг хүдэлмэри гараар хэгдэнэ. Үглөөнэй 4 часhаа эхилээд, үдэшын 8 хүрэтэр сүлөөгүй ажаллажа байдаг гээшэбди.

Ажалаа диилэхэмнай хүндэ болоо. Колхозой правлени, партийна организаци бидэнэр хүгшэн hаалишадаа халан абаха хүнүүдые бэлэдхэхэ тухай hанаагаа зобохоор сагынь болонхой. Колхоздомнай залуушуул яhала бии.

Урдань түсэбөө үлүүлэн дүүргэхэдэ, hааhан литр hүн бүхэнэй түлөө 10 мүнгэн ажалай нэмэлтэ түлбэридэ үгтэдэг hэн. Тэрэ болинхой.

Хүнэй хэрэглэдэггүй, хамтынгаа мал тухай hаналаа табидаггүй байхадань урмамнайшье таhаршана. Тиигээд ажалдаа диилдэжэ ерэхэдээ малаа hайнаар эдеэлүүлхэ, уhалхашье, гараха hүень hаажа абахашье аргагүйдэгдэнэ гээшэ аабза. Хэрбээ манай үнеэдые hайнаар эдеэлүүлээд, hайнаар hаагаад байгаа hаа, мүнөөнэйхидэ орходоо hураггүй ехэ hүн гараха. Гансал оролдохо, ажалаа зүбөөр эмхидхэхэ хэрэгтэй.

ТЭЖЭЭЛЭЭ ГАМНАХААР БОЛОО,—

гэжэ үбhэ шэрэгшэ Б. Базаров мэдүүлнэ:

— Нёдондонойхидо орходоо тэжээл багаар эдиhэнhээ боложо, мүнөө үнеэдhээ 3—4 дахин бага hүн hаагдана гэжэ хэлэхэ болоо hаа буруу. Халуун намарhаа эхилээд, үбhэ тэжээлэйнгээ хахадыень шахуу малдаа эдюулжэ дүүргээбди. Ноябрь соо үнеэдтэ силос эдюулэгдэжэ захалаа. Харин үнеэдээ муугаар hаанабди, hү hааляа дээшэлүүлхын түлөө оролдоногүйбди гэжэ хэлэхэдэ зүбтэй.

Гэтэр саг үшөө эртэ, үбэлжэлгэ hаял эхилжэ байна. Иимэ дулаан үбэлэй боложо байхада үбhэ тэжээлээ гамнахагүй, үрилтэдэ оруулжа байха гээшэмнай тон hанаа зобоохоор. Таряанай hолоомо дууhаа, хорёологдоогүй үбhэнэй сомоонууд колхозойшье, колхознигуудайшье аймагай центрын айлнуудайшье малнуудта эдигдэжэ, гэшхэгдэжэ доогуураа хүндылэгдэшэнхэй, hар хяагуудай түхэлтэй болошо арайл унашангүй байдаг. Колхозой правлени мүнөө болотор тэжээлэй баланс табижа, гүүртэ, отаранууд та эльгээгээдүй. hүринүүдтэ ошоо лэ, миин багсаамжаар зөөжэ бай дагби.

Үбhэ тэжээлээ иигэжэ хэм хэм жүүргүйгөөр, гамгүйгөөр эдижэ малда гэшхүүлжэ байха болоо hаа үбэлые хахадланшьегүйгөөр хооhо дошохомнай.

Малда үбhэ тэжээл уридшала бэлдэжэ, дэбтээжэ, амтаруулжа эдюулдэг байгаа hаа, нилээд арь бан, хоол болостой байха hэн. Теэ нэгэшье гүүртэдэ тэжээл уридша лан бэлдэжэ, малда эдюулэгдэнэ гүй.

АЖАЛАА ОНЬhОЖОРУУЛХА ХЭРЭГТЭЙ,—

гээд барилгын бригадын бригадир Б. Цынгежапов саашань үргэлжэлүүлнэ:

—Манай колхоздо хүсэ багаа гаргашалжа, малhаа ашаг шэм ехээр абахын, бүхы юумэндээ гам тайгаар хандахын түлөө тэмсэлд нэгүй. Жэшээлхэдэ, Хэрдэнды гүүртые абажа харая. Эндэ арбаа мянган түхэригэй кормокухни, ма лай байрада тэжээл оньhон арга оруулха түхеэрэлтэ тодхогдоhо байгаа. Теэд мүнөө жэл тэрэ кор мокухнишье хүдэлгэгдэхээ боли шоо, үбhэ тэжээлшье миин нюрга дээрээ үргэлжэ байрада оруулагда даг болоо. Хамаг ажал гараар хэ дэхэдээ абтаhан продукциин үн сэн ехээр дээшэлнэ. Жэшээлхэд энэ гүүртэдэ үдэртөө дунда зэргээр 117,9 литр hүн hаагдажа, 176,8 т хэриг мүнгэн ородог аад, гаргашал hан үбhэ тэжээлыень, ажалта үдэр нүүдыень мүнгэн дээрэ бодохо аяар 350 түхэригтэ болоно. Тиих лээрээ энэ гүүртэ мүнөө үдэр бүр 174 түхэригэй гарза хэнэ бшуу. Ма най колхоздо малай байранууд ба рагсаан типовой проектээр барига данхай юм. Хэрбээ ажал ехэтэй хү дэлмэринүүдые оньhожоруулаа hаа гаргаша бага боложо, продукциин үнэ сэн химда болохо байгаа. Эн ушарые колхозоймнай хүтэлбэри лэгшэд тооногүй.

Тиихэдэ зөөридөө гамгүйгөөр хан даха баримтанууд али олон үзэгдэ нэ. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ жэлэ малай байранууд булта шэллэгдэ hэн аад, мүнөө сонхонуудынь хуу тэhэршэнхэй. Эдэниие дахин шэ нэлхэдэ хэды ехэ мүнгэн гараа гээшэб. Мүн хомууд тоног, аса тар муурhаа захалаад, элдэб зэр зэмсэг гүүд эбдэржэ, hандаржа, үгы бол гогдожо байдаг. Бүхы зөөридөө эзэн ёhоор хандаха, ажалаа хайшан гээд хүнгэдхэхэмнайб, хайшан гэ бэл гаргаша багатайгаар малhаа ашаг шэмэ ехээр абахамнайб гэжэ оролдохо ёhотойбди. Жэжэ юумэ гэжэ байдаггүй, булта багаhаа захалдаг гэжэ манай хүтэлбэрилэгшэд ойлгохо ёhотой.

* * *

Эдэ колхознигуудай хэлэhэн дээрэhээ харахада, «Улаан Яруунын» колхозой малай үбэлжэлгэдэ мүнөө ямар байдалай тохёолдоhониинь, колхозой правлениин, партийна эхин организациин ажал хүдэлмэреэ ямараар эмхидхэдэгынь харагдана. Саашадаа иимэ байдалые тэсэхэ аргамнай hалаа гэжэ эндэхи малшад тон зүб мэдүүлнэ.

Д. Цыренжапов, манай тусхай корреспондент.

Ниитымнай ажахы иигэжэ хүгжэхэ

Партиин XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдые колхозоймнай гэшүүд айхабтар баяртайгаар угтаад, зүбшэн хэлсэжэ, hүүлэй жэлнүүдтэ хэhэн ажалаа согсолон хаража, хэрэглэгдээгүй арга боломжонуудаа тодорхойлон, долоон жэлэйнгээ түсэб хараалан табижа байнхай.

Артелиимнай гол hалбаринь мал ажал, хони үсхэбэрилгэ болоно. Тиимэhээ малай тоо толгойе олошоруулан, үүлтэрыень hайжаруулха, ашаг шэмыень улам дээшэлүүлхэ асуудалда ехэ анхарал табигдадаг. 1956 ондо 19 мянган хонитой байгаабди. Хонин бүриhөө дунда зэргээр 2040 грамм нооhон хайшалагдаа гэхэ гү, али хамтадаа 392 центнер нооhон гүрэндэ тушаагдаа hэн. Тэрэнэймнай гурбанайнь нэгэ хуби нарин, нарибтар нооhон байгаа. Харин энэ жэл хонин бүхэнhөө 3200 грамм нооhон (сэбэрлэгдэhэн нооhон) абтаад, 689 центнер эрхим шанартай нооhон гүрэндэ худалдагдаа. Гэхэ зуура шэрүүбтэр нооhон оройдоол 7 процент байгаа.

Саашадаа артельнай гол түлэб хони үсхэбэрилдэг ажахы болохо байна. Долоон жэлэй туршада хонидоймнай тоо 44—45 мянган толгой болохо. 1350—1400 центнер гэхэ гү, али мүнөөнэйхиhөө хоёр дахин ехэ нооhон жэл соо абтадаг болохоор хараалагдана. Үүлтэр hайжаруулха хүдэлмэриие тусхай шэглэлтэйгээр ябуулжа, имагтал нарин, нарибтар нооhотой хонидтой болохо байнабди.

Иимэ харюусалгатай хэрэг бэелүүлхэнь тиимэшье бэлэн бэшэ aаб даа. Зүгөөр тэрэниие амжалтатайгаар дүүргэхэ бүхы арга боломжо маанадта бии. Хонидой тоо олошоруулха энэ жэлэймнай түсэб дүүргэгдээд, 26 мянга 450 толгойдо, тэрэ тоодо эхэ хониднай 10 мянгада хүргэгдэхэнь гээшэ. Эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 400 килограмм нооhон, 145 хонин хүртэхэ болоно. Мүн мяха, hүн хоёр дахин ехээр абтаха.

Жэлhээ жэлдэ мяха ехээр абадаг боложо, гүрэндэ тарган мяха ехээр худалдаха арга боломжо маанадта бии гээшэ. Мяханай мал үсхэбэрилхэ тусхай гүүртэ, отаранууд эмхидхэгдэнхэй. Дүршэлтэй мал адуулагша Цыден Санжижапов гунан сарнуудые шадамар бэрхээр бэлшээридэ мяхажуулжа, hүниндөө адуулжа байгаад, тус бүриинь шэгнүүрые 370—400 килограмм хүргэhэн байха юм. Шадабаритай малшан Сергей Жажинов жэл хахадтай хашарагуудай тус бүриень 300—350 килограмм хүргөө hэн. Эрхим хонишод Бадмадоржо Балдановай, Чойжалсан Цыденовэй харадаг эрьенүүд тус бүридөө 55—60 килограмм шэгнүүртэй болгогдоо.

Ерэхэ жэлдэ бэлшээн таргалуулагдаха малай гүүртэ, отаранууд бүри олон болгогдохо. Энэ жэл мяханай мал тугалтайнь табижа таргалуулха үнеэдэй гүүртэ эмхидхэгдэхэ. Тэдэндэ мяхалиг hайн үүлтэрэй буханууд табигдаха юм. Эдэ үнеэдые гүрэндэ худалдахаhаа урид hайса шахахабди.

Малайнгаа тоо толгойе олошоруулха, ашаг шэмые дээшэлүүлхэ асуудалые амжалтатайгаар шиидхэхын тула үбhэ тэжээл элбэг ехээр бэлдэхэ шухала. Иимэ зорилгоор тэжээлэй ургамал бүри ехэ газарта таридаг болохо байнабди. Мүнөө кукуруза, наран сэсэг, нэгэ болон олон жэлэй ногоо тариха участогууд тодорхойлогдоно.

Уhалагдадат таряалан, сабшалангай газар горьтойгоор үргэдхэгдэхэ. Хамтадаа 1700 га сабшалан уhалагдахаар түсэблэгдэнэ. Энэ хүдэлмэридэ бэлдэжэ эхилэнхэйбди. Үнгэрэгшэ зунhаа эхилжэ, механизаторнууд болон колхознигуудай хүсөөр Загастайн, Табхарай уhалууриин системэнүүдые бариха, шэнэлэн заhаха хүдэлмэри хээбди. Бүхыдөө зуу мянган кубометр хэмжээнэй газар малталгын хүдэлмэри хэгдээ. Мүн уhа табидаг хоёр хаалта, уhа сабшаланда хубаарилан тараадаг 7 гидротүхеэрэлгэ, 4 модо утатай шэнэ hубаг-канавануд, гушаад жэжэхэн регулятор баригдаа.

Мал ажалые саашадань хүгжөөлгэ ороохо таряанай ажахыда түшэглэхэ байна. Долоон жэлэй туршада ороохото ургамалай талмай 3500 гектар хүрэтэр үргэдхэгдэхэ. Ороохо таряа абалга гурба дахин ехэ болохо. Малай тэжээлдэ кукуруза, наран сэсэг, элдэб корнеплод, нэгэ болон олон жэлэй шэмэтэ ногоон таригдадаг болохо. Хамтадаа 2 мянгаад гектар газарта тэжээлэй ургамалнууд таригдаха. Үнеэн бүридэ 10 тонноhоо бага бэшэ силос дарахаар хараалжа, кукурузын ногоон набша, наран сэсэг болон силостэ ородог бусад ургамалай ургаса абаха ёhотойбди.

Урдань шубуу үсхэбэрилгэдэ зохихо анхарал табигдадаггүй байгаа. Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдые зүбшэн хэлсэхэ зуураа, тахяа шубуу үсхэбэрилгэдэ тусгаар анхарал хандуулагдана. Колхозоймнай шадабари ехэтэй шубуушад түрүүшын амжалта туйлажа байнхай. Мүнөө жэл 140 мянган үндэгэ абаха аад, 180 мянгые гүрэндэ худалдаабди. Иигэжэ шубуунhаа 103 мянган түхэригэй олзо оруулагдаба. Эрхим шубуушан Сультум Ванданов тахяа бүриhөө 92 үндэгэ абаад, жэлэй дүүрэтэр үшөө 10—10-ые абахаар шиидэнхэй. Нэгэ эмэ тахяа колхоздо табяад түхэригэй олзо оруулна.

hүүлэй үедэ ниитымнай ажахын горьтойгоор хүгжэhэнэй ашаар мүнгэн олзомнай дээшэлээ. Хэрбээ 1956 ондо 2 миллион 853 мянган түхэриг ороhон байгаа hаа, энэ жэл 11 hарын дүнгөөр 5 миллион 500 мянган түхэриг ороо гэхэ гү, али 2 дахин ехэдхэгдээ. Ганса hооhо гүрэндэ худалдаад, 2614 мянган түхэригэй олзо абаабди.

Долоон жэлэй түсэбэй ёhоор 1965 оной эсэстэ мүнгэн олзомнай 12 миллиондо хүргэгдэхэ. Тиин ниитынгээ ажахые саашань хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ мүнгэн зөөри hомологдохо, хубаагдадаггүй фондмнай арьбадхагдаха, колхознигуудай байра байдал hайжарха, культурна хэмжээн горьтойгоор дээшэлхэ. Ажалта үдэр бүридэ 12—13 түхэриг хубаадаг болохобди.

Энэ жэл түрүүшынхеэ бүхы бригадануудай ажахын тоосоондо оруулагдаа гээшэ. Химда үнэ сэнтэй хүдөө ажахын продуктнуудые ехээр абаха хэрэгтэмнай энээнэй горьтой үүргэ дүүргэхэнь лабтай. Колхозоймнай правлени, партийна эхин организаци шэнэ жэлhээ колхознигуудтаяа мүнгөөр тоосодог болохо шиидхэбэри абаа. Оронноймнай, мүн республикымнайшье зарим түрүү ажахынууд мүнгөөр тоосодог болоно байна ха юм. Тэдэнэй дүршэл дээрэhээ харахада, шэнэ үүсхэлэй hайн байhаниинь тодорно. Бидэнэр ажалай нормо, ажалта үдэрые хайшан гэжэ сэгнэхэ тухай асуудал хэлсэжэ байнхайбди.

Олзынгоо дээшэлхэтэй хамта, Загастайн hургуулида интернат, пионерэй лагерь, колхознигуудай амаралтын гэр бариха, Тохой, Түхэм, Бургаастай, Арбузово гэхэ мэтэ тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо түсэбтэйбди.

Хараалhан энэ түсэбөө бодото дээрэнь бэелүүлхэ дүүрэн арга боломжо бии, бэелүүлхэшье байхабди.

Гэхэтэй хамта тезисүүдые зүбшэн хэлсэжэ байхадаа нэгэ хэды дураа хал, hанамжа оруулха hанаатайбди. **Навесной раматай, хүдөө ажахын элдэб машина шагтагалаад ябаха шадалтай тусхай тракторнуудые гаргабал hайн байгаа.** Жэшээнь газарай хурьhэ элдүүрилхэ, зуруу хоорондын элдүүрилгэ хэхэ, элдэб ашаа шэрэхэ машинанууд хэмор бшуу. Мүнөө байhан тракторнууд газар хахалха, таряа тариха, хураха хүдэлмэриhөө бэшэндэ хэрэглэгдэнэгүй, миин зогсожо байна ха юм. **Гадна ойhоо модо таллуулха, бага түлишэ галдадаг тракторнуудшье хэрэгтэй.**

Фермэ дээрэхи ажал ехэтэй хүдэлмэри оньhожоруулха машинанууд дутамаг байhаар. Жэшээлбэл, **малай тэжээл шэрэхэ, бэлдэхэ, буйлуулха, үнеэ hааха машинанууд, уhа бүлэхэ элдэб насосуудые элбэгээр гаргаха саг ерээ. Тиихэдэ мотор, изолятор зайн гал дамжуулха утаhан болон бусад электротүхеэрэлгэ олоор гаргахада яахаб. Долоон жэлэй туршада шүрэб хэдэг, токарна, үрөмдэлгын станогуудаар колхозуудые хүсэд хангаха хэрэгтэй.** Юумэ гагнаха агрегат, модо дархалха универсальна станогууд колхозуудта үгы нэгүй. Манай hанахада, колхозуудта хэрэгтэй зарим станогуудые Селендумын станок бүтээдэг заводто хэдэг болоо hаа hайн байгаа.

Б. НИМАЕВ, Сэлэнгын Сталинай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.

hургуулиие шэнэдхэн хубилгаха асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэ

ҮХИБҮҮДЭЭ ЭРДЭМ МЭРГЭЖЭЛТЭЙ, АЖАЛДА АБЬЯАСТАЙ БЭРХЭ БАЙХААР ХҮМҮҮЖҮҮЛЭЭ

Зүбшэн хэлсээд байхадаа...

Арадай гэгээрэлэй асуудалнуудые зүбшэн хэлсэhэн суглаанууд дээгүүр аймаг доторхи hургуулинуудаа шэнэдхэн хубилгаха тухай гол түлэб иимэ дурадхалнууд ороhон байна гэбэл:

1. Мүнөөнэй эхин hургуулинуудые зандань үлөөхэ, жэжэ hургуулинуудые болюулhанай хэрэггүй. Хэрбээ жэжэ hургуулинуудые хамтадхабал, эхин hургуулида hураха бүхы үхибүүдые хандуулха арга боломжо ахирдажа, зарим ушарта үхибүүд оройдоо hураха аргагүй болохоошье магад.

Аймаг соохи долоон жэлэй hургуулинуудые ерэхэ hуралсалай жэлhээ 8 классай болгохо, 3 дунда hургуулиин нэгэнэь мүн лэ найман жэлэй болгосохо, **2 дунда hургуулиие хүдөө ажахын дүй дүршэл, мэргэжэл олгодог политехническэ hургуули болгон хубилгаха.**

2. Хүдөө залуушуулай 2 дунда hургуули шэнээр нээхэ. Найман жэлэй hургуули дүүргэhэн үхибүүдые үйлэдбэриин мэргэжэлтэй болгодог байhын тулада РТС-эй, Михайловкын госсортучастогай база дээрэ механизатор, токарь, слесарь гэхэ зэргын мэргэжэлтэй хүнүүдые бэлэдхэхэ хүдөө ажахын техническэ училищи нээхэ.

3. 1959 ондо Хамней, Дүтэлүүр, тосхонуудта 8 жэлэй hургуулиин байшангуудые бариха, **Цакирай болон Михайловкын hургуулинуудта интернат бии болгохо.** Санага, Цакир, Михайловка тосхонуудта hуралсалай мастерскойнуудые бариха.

4. hурагшадай үйлэдбэриин бригадануудые бүхы дунда, долоон **жэлэй hургуулинуудта эмхидхэжэ,** тэдэндэ колхозуудай фермэ, гүүртэ, отара, таряалангай талмай даалгажа үгэхэ.

5. hургуулинуудта **hуралсал-үйлэдбэриин база байгуулха хэрэгтэ колхозуудай хүсэ, зөөри хэрэглэхэ.** Зарим колхозуудай мүнөөнhөө hургуулинуудта туhа хүргэжэ байhые hайшааха. Жэшээлэн хэлэбэл, энэ жэлдэ «40 лет Октября» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Зундуев) Мылэ-Бортын долоон жэлэй hургуулида типовой мастерской барижа үгөө. Барилга хэхэдээ шлак-цементээр шудхажа бүтээhэниинь модоор баригшада орходоо химда байгаа. Энэ жэшээтэ үүсхэлые аймаг дотороо дэлгэрүүлхэ.

6. Закаменай аймагай ажахын гол hалбаринь мал ажал болоно. Холын гүүртэ, отара, бригаданууд та хүдэлжэ байдаг малшадай **үхибүүдые хүмүүжүүлхын тулада 8 жэлэй интернат-hургуули нээхээр хараалха.**

7. hургуулинуудай политехническэ шэглэлтэй болоходонь, элдэб мэргэжэлтэй багшанар олон хэрэгтэй болохо байhыень хараада абажа, агроном, зоотехник, ветеринар гэхэ зэргын **хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые hургуулинуудта хүдэлгэхэ, тэдэниие багшалхаар онол дүршэлтэй болгохын тулада hуралсалай жэлэй эхилхэhээ урид богони болзортой курса нээхыень** Гэгээрэлэй министерстводэ гуйха.

8. **Бэлэдхэлэй классууд хэрэггүй,** юундэб гэхэдэ, гүйсэд мэргэжэлтэй багшанар эхин hургуулинуудта хүдэлдэг болоо, түрэлхидэй, ажалшадай болбосорол нилээд дээшэлээ, үхибүүнэй багахан байhанhаа hуралдаа ехэ нүлөө үзүүлдэг болоо. **Бэлэдхэлэй класс байлгахын орондо, бурят hургуулинуудай hуралсалай болзор 9 жэл болгоо хада дээрэтэхэ.** Тэрээнhээ гадна hуралсалай түсэб, программануудые шэнэдхэн зохёоходоо **ажабайдалда хэрэггүй зарим предмет болон бүлэгүүдые орхихо.**

Н. Афанасьев, Закаменай аймОНО-е даагша.

Манай hанамжые анхаралдаа абалсыт

hургуулинуудые шэнэдхэн хубилгаха гээшэ гүрэн түрын ехэ удхашанартай, ехэ хэмжээ-ябуулга болоно. Ушар иимэhээ hургуулинуудые шэнэдхэн хубилгахадаа нютагай экономическа арга боломжые хараада абалсамаар. Минии hанахада, Хорнин аймаг доторхи hургуулинуудые иимээр хубилгаа hаа зохистой шэнги:

жэжэ эхин hургуулинуудые болюулха, томохон долоон жэлэй hургуулинуудые 8 жэлэй политехническэ hургуулинууд, баганаудыень — эхин hургуулинууд, Хорнин дунда hургуулиие 11 жэлэй политехническэ hургуули болгохо, Хүлэй детдомой база дээрэ бурят дунда hургуули-интернат тогтоохо.

Тээгдэ, Хасуурта, Удинск, Хори гэхэ мэтэ томо **тосхонуудта хүдэлмэришэн, хүдөө залуушуулай үдэшын hургуулинуудые нээхэ,** Хасууртайн болон Хорнин дунда hургуулинуудые 1961 он болотор хуушан программаарнь хүдэлгэхэ.

Хасууртайн дунда hургуули тухай хэлэбэл: энэ hургуулиин оршондо хүдөө ажахын олон hалбаритай «Победа» артель, Хүрьбын леспромхоз, ой модоной ажахы эрхилдэг зургаан бии. hургуулинь өөрын мастерскойтой, интернадтай, автомашинатай, электростанцитай юм. hаяхан Гэгээрэлэй министерствоhээ 15 мянган түхэригэй шагналда хүртөөд, тэрэ мүнгөөр мастерскойдоо шэнэ түхеэрэлгэ, хэрэгсэл худалдажа абаабди. Ушар иимэhээ **Хасууртайн дунда hургуулиин дэргэдэ хүдөө залуушуулай үдэшын hургуули нээхээр гэжэ hанагдана.**

5—7 классуудта 12-hоо доошо бэшэ, 8—10 классуудта 20-hоо үсөөн бэшэ hурагшад заатагүй байха ёhотой гэжэ хэлэгдэдэг гээшэ. Энэ гурим хуушараа. Үхибүүдэй, залуушуулай хэдышье олон байгаа hаань, тэдэниие дүтэ дүтэ руунь hургаха уялгатайбди.

Б. Гармаев, Хасууртайн дунда hургуулиин директор.

Түрэлхидэй эрилтэ

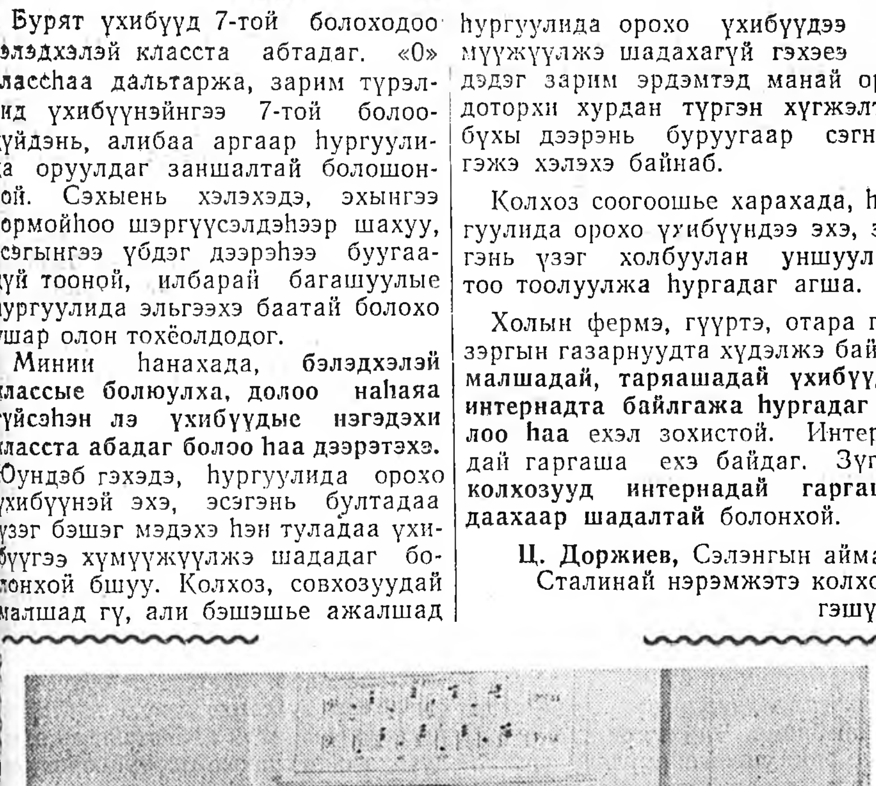
Бурят үхибүүд 7-той болоходоо бэлэдхэлэй класста абтадаг. «0» классhаа дальтаржа, зарим түрэлхид үхибүүнэйнгээ 7-той болоодуйдэнь, алибаа аргаар hургуулида оруулдаг заншалтай болошонхой. Сэхыень хэлэхэдэ, эхынгээ хормойhоо шэргүүсэлдэhээр шахуу, эсэгынгээ үбдэг дээрэhээ буугаадүй тооной, илбарай багашуулые hургуулида эльгээхэ баатай болохо ушар олон тохёолдодог.

Минии hанахада, **бэлэдхэлэй классые болюулха, долоо наhаяа гүйсэhэн лэ үхибүүдые нэгэдэхи класста абадаг болоо hаа дээрэтэхэ.** Юундэб гэхэдэ, hургуулида орохо үхибүүнэй эхэ, эсэгэнь бултадаа үзэг бэшэг мэдэхэ hэн тула даа үхибүүгээ хүмүүжүүлжэ шададаг болонхой бшуу. Колхоз, совхозуудай малшад гү, али бэшэшье ажалшад hургуулида орохо үхибүүдээ хүмүүжүүлжэ шадахагүй гэхээ hэдэдэг зарим эрдэмтэд манай орон доторхи хурдан түргэн хүгжэлтые бүхы дээрэнь буруугаар сэгнэнэ гэжэ хэлэхэ байнаб.

Колхоз соогоошье харахада, hургуулида орохо үхибүүндээ эхэ, эсэгэнь үзэг холбуулан уншуулжа, тоо тоолуулжа hургадаг агша.

Холын фермэ, гүүртэ, отара гэхэ зэргын газарнуудта хүдэлжэ байдаг **малшадай, таряашадай үхибүүдые интернадта байлгажа hургадаг болоо hаа** ехэл зохистой. Интернадай гаргаша ехэ байдаг. Зүгөөр **колхозууд интернадай гаргашые даахаар шадалтай болонхой.**

Ц. Доржиев, Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн.

Улан-Удын Пионернүүдэй ордон соо hургуулинхид шэнэ дуу бэлдэжэ байна. А. Сельверовэй фото.

hурагшадта ажал хүүлжэ hургая

hургуулиие шэнэдхэн hайжаруулхада хүдэлмэришэн, хүдөөгэй залуушуулай үдэшын, үдэрэй, халаанай, заочно hургуулинууд ехээр хүгжөөгдэхэ байна. Мүнөө 5, 6, 7-дохи классуудта hуража байгшадай найман жэлэй hургуули дүүргээд, саашадаа үйлэдбэридэ гү, али хүдөө ажахыда ажаллажа байжа hураха сагынь холо бэшэ. Тэдээнэй ажаллажа байжа hураха болоходонь hуралсалайнгаа даабариие дүүргэхэ сагынь хүртэжэ ядажа, бэрхэтэй байдалда орохо байха гэжэ hанагдана. **Тиимэhээ тэдэнэр бэеэ даагаад hураха, даамай зоригтойгоор эрдэм шудалха хүсэд дадалтай, шадабаритай болохо ёhотой.** Тиимын тула **эрдэм ухаанай** орёо **асуудалтай номуудые, учебнигүүдые уншадаг, юумэнэй гол удхые буулган абажа, формулонууд болон дүримүүдтэ тобшолол хэжэ, тайлбаринууд, таблицанууд болон бусад хэрэгсэлнүүдые хэрэглэжэ шададаг, эрдэмэй тус тус hалбаринуудаар хэрэгтэй материал шэлэн олодог, конспект, дневник бэшэдэг, ажаглан хараhанаа тэмдэглэдэг болгон тэдээниие мүнөөнhөө hургаха хэрэгтэй. Удаа дараалуулан үзэхэ сагтаа тааруулан, hуралсалайнгаа хүдэлмэриие түсэблэжэ шададаг болгон тэдэниие hургабал hайн байна.**

Эдэ бүгэдые манай hурагшад мүнөө хэжэ шадаха байна гү? Бидэ багшанар энэ хэрэгтэ тэдэниие hургана гүбди? «Үгы» гэhэн харюу үгэхэ ёhотой болонобди. Долоодохи классай hурагшадhаа байха 9-дэхи, 10-дахи классуудай hурагшадай олонхинь бэеэ даагаад ном үзэхэ, сагаа зүб hайнаар ашаглаха дадалгүй байна. Энэ хадаа hурагшадай hуралсалдаа дарагдадагай нэгэ шалтагааниинь болоно. Бэеэ дааhан хүдэлмэридэ hурагшадые hурганагүйбди. Тиигээдшье hуралсалай гол предмедүүдые зааха методико соо энээн тушаа тодорхой заабари байдаггүй. Ахалагша классуудта бэеэ даагаад хэхэ хүдэлмэридэ доодо классуудайхида орходоо бага сагай үгтэдэг байhаниинь гайхалтай юм.

«hургуулиин hуралсалай хубилгагдахада, тэрэнэй хүдэлмэринь хубилхаhаа гадна, мүн hургалгын арга методууд хубилжа, hурагшадай эдэбхи хэшээл али болохоор бадаруулагдадаг болохо ёhотой» гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тезисүүд соо тон зүб, саг соогоо заагдана.

Бидэ, багшанар, энэ заабариие мүнөөнhөө бэелүүлэн, hурагшадые бэеэ даагаад, оролдосотой hайнаар hураха дадалтай болгохын тула зохихо хэмжээ абаха ёhотойбди. Энээниие түбхын түрүүндэ hургуулиин урогой үедэ бэелүүлхэ хэрэгтэй. Тиихэдээ энэ асуудалаар «Советская педагогика», «Народное образование» болон бусад методическа журналнуудта hүүлэй үедэ хэблэгдэhэн статьянуудые бүхы багшанар хэрэглэхэ ёhотой. **hурагшадые урогой үедэ бэеэ даагаад hураха, классhаа гадуурхи ажал хүдэлмэриинь үедэ hурагшадай эдэбхи хэшээлые бадаруулха асуудалда зорюулан теоретическэ конференци, семинар үнгэргэдэг болохо шухала.**

Манай hургуулиин багшанар түрүүшын тиимэ конференциие декабриин 17-до үнгэргэхэнь. Тэндэ «Бэеэ дааhан хүдэлмэри хадаа hурагшадай ойлгосые дээшэлүүлхэ арга зэбсэг мүн», «Ород хэлэ, литературын урогой үедэ hурагшадай бэеэ даагаад hураха тухай», «Математикын урогой үедэ бэеэ даагаад юу хэжэ болохоб», «Хими, биологиин урогой үедэ hурагшадай бэеэ даагаад хэхэ хүдэлмэриин онсо илгаа», «Физикын урогой үедэ hурагшадай бэеэ даагаад хэхэ хүдэлмэри», «Немец хэлэнэй урогой үедэ бэеэ даагаад ямар хүдэлмэри хээ hаа үлүү ашагтайб» гэhэн элидхэлнүүд табигдажа, зүбшэн хэлсэгдэхэ байна. Хэрбээ энэ конференциие hайн бэлэдхэлтэйгээр үнгэргэжэ шадаа hаамнай, hуралсалай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие шэнэдхэн hайжаруулха хэрэгтэмнай ехэ туhа хүргэхэ байха гэжэ hанагдана.

hурагшадай эдэбхи хэшээлые бадаруулха тухай лекцинүүдэй бэлэдхэгдэжэ, багшанарай зунай курсануудай үедэ уншагдаа hаань тон hайн байгаа.

А. Батуев, Зэдын аймагай Петропавловкын дунда hургуулиин директор.

hургуули бүхэндэ фермэ эмхидхэхэ

hуралсал ажал хоёрой хоорондохи алгасалые зайсуулха, үхибүүд болон залуушуулые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ зорилго бидэнэй урда табигдаад байна.

Урда жэлнүүдтэ манай аймагай, мүн республика доторхи ондоошье аймагуудай hурагшад залуу мал даажа абаад ажалладаг, үбhэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадалсадаг, колхоз, совхозуудай гүүртэ, фермэ дээгүүр экскурсяар ябадаг байhан гээшэ. Тэрэ формоор hуралсал үйлэдбэри хоёрые холбохо бэрхэтэй болоо, тэрэ формо мүнөөдэрэй эрилтэнүүдые хангажа шадахаяа болёо гэжэ hананаб.

Манай республикын ажахын гол hалбари мал ажал болоно. Тиимэ хадань **hургуули бүхэндэ фермэ эмхидхэхэ хэрэгтэй гэжэ hанахаар.** Үхибүүд мал харууhалжа, хооллуулжа, түл абажа багаhаа hураха, биологёор үзэhэн материалаа ажалтай холбожо шададаг болохо, үхибүүдэй республикынгаа мал ажал дээрэ хүдэлхэ хүнүүд—хонишод, hаалишад, гахайшад, моришод гү, али мэргэжэлтэд болоходо энэ дүй дүршэлынь шиидхэхы үүргэтэй байха бшуу.

Б. Цыденов, Түнхэнэй аймагай Толтойн дунда hургуулиин багша.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улан-Удын 4-дэхи hургуулиин слесарна мастерской соо багша Д. А. Пономарев 5-дахи «Б» класста заажа байна.

Л. Хайдуровай фото.

Городогойхид иигэжэ дурадхана

1. Бүхы hургуулинуудаа политехническэ шэглэлтэй болгохын тула түбхын түрүүндэ hуралсалай-үйлэдбэриин база байгуулха. Тэрэ зорилгоёо бэелүүлхын тулада Холтосон болон Баянгол тосхонуудтахи hургуулиин гэрнүүдэй барилгые hаядаа дүүргэхэ; **600 үхибүүдэй hурахаар интернат-hургуулиин барилга эхилжэ, 1959—1960 оной hуралсалай жэл болотор дүүргэхэ; 11 жэлэй политехническэ hургуулиин байшан бариха, тиихэдээ тэндэ 1961—1962 оной hуралсалай жэлhээ 880 үхибүүдэй ном үзэжэ эхилхээр хараалха.**

2. 1959—1960 оной hуралсалай жэлэй эхилтэр Городогой 8-дахи hургуулиие найман жэлэй болгохо, мүн Холтосоной, Баянголой hургуулинуудые 1961—1962 оной hуралсалай жэлhээ баhал тиимэ болгохо, Городогой 7-дохи hургуулиие 11 жэлэй политехническэ hургуули болгохоор хараалха, мүнөө байhан **эхин hургуулинуудые зандань үлөөгөөд, тэдэниие hуралсалай-үйлэдбэриин базаар хангаха.**

3. Манай орон дотор бүхы hуралсал-гэгээрэлэй хүдэлмэриин нэгэ шэглэлтэй болоhониие багшанарай национальна кадрнуудай нилээд мэргэжэhэниие, олошорhые **хараада абажа, эмхидхэлэй болон методикын хүдэлмэриие hайжаруулхын тулада СССР-эй Гэгээрэлэй министерство бии болгобол яахаб?**

4. Ажабайдалда хэрэггүй предмедүүдые hуралсалай түсэб, программануудhаа гаргабал яахаб? Жэшээнь, эртэ урдын түүхэ үхибүүдтэ заажа байхын орондо мүнөө сагайнгаа түүхые тэдэндэ ехээр үзүүлхэдэ болохо бшуу. **hургуулида Хамурапиин хуулинуудые үзүүлжэ, үхибүүдые тамалжа байнхаар, совет хуулинуудые заагаа hаа жэшээлэшэгүй ашатай туhатай байха бэлэй.** Хүдэлмэришэн, хүдөө залуушуулай hургуулиин түсэб, программануудые шэнэдхэн хубилгахадаа, hурагшадай наhа, дүй дүршэл хараада абалсахаар, ажабайдалда хэрэгтэй асуудалнуудые оруулалсахаар. Жэшээнь, залуушуулда «Ярославнын уйлаае» сээжэлдүүлжэ, сагыень баража байнхаар, тэдэнэй ухаан бодолой хүгжэлтэдэ туhа хүргэхэ үүргэтэй шухала темэнүүдые үзүүлдэг болохо хэрэгтэй.

hургуулинуудай **hуралсалай түсэб, программа болон учебнигүүдэй гар бэшэгэй бэлэн болоhоной удаа, багшанарай, түрэлхидэй, эрдэмтэдэй, олониитын үзэмжэдэ табижа, зүбшэн хэлсүүлдэг болоо hаа hайн байгаа.**

5. Багша бүхэнэй недели соо 14 час ном заадаг болоо hаань тааруу hэн ха. Тиимэ шэнэ гурим тогтоогоо хада хүдэлмэришэд, алба хаагшадые недели соо хоёр үдэр амаруулдаг болгохо тухай парти, правительствын хараа шугамтай таараха байна.

6. Шэнэ гараhан учебнигтэй үхибүүдэй, багшанарай хүсэд танилсаагүй байтарнь шэнэ номууд хэблэгдэдэг. Учебнигые шэнэдхэн хэблэхэ гэжэ яарахаяа болихо, **учебнигые адагынь 5 жэл соо хубилгангүй байгаа хада зүйтэй hэн.**

И. Холкин.

Үхибүүдые тэгшэ бэрхэ хүнүүд болгохо

КПСС-эй XX съездhээ хойшо дунда hургуули дүүргэгшэдые ажал хүдэлмэридэ хабаадуулха асуудалда гол анхарал хандуулагдадаг болоhон байна. Ажал hуралсал хоёрые адли тэгшээр ябуулдаг hургуулинууд манайда бии боложо эхилэнхэй.

Жэшээнь, Бичурын аймагай Бага-Куналейн дунда hургуулиин hурагшадай үйлэдбэриин бригада амжалтата ажалаараа суута гаранхай. Тэдэнэр энэ жэл өөhэдынгөө ургуулhан 1620 центнер сахарай свёкло, 9900 центнер кукурузын эшэ набша, 3200 центнер турнепс колхоздоо тушаагаа. Тэрээнhээ гадна 450 тонно силос даралсаhан, 2 мянга үлүүтэй центнер үбhэ сабшаhан байха юм. Тус аймагай пионернүүд зунай сагта 4115 шубуу үсхэбэрилжэ, колхозуудтаа үгөө.

Иволгын аймагай Гурульбын долоон жэлэй hургуулида hурагшадаа ажалда hургаха хэрэг hайнаар эмхидхэгдэнхэй. Үйлэдбэриин бригада болоhон 60 үхибүүд хүдөө ажахын элдэб хүдэлмэри хэнэ. Зариманиинь огородой бригадада, нүгөөдүүлынь шубуунай фермэдэ, набша намаа суглуулдаг бригадада ажаллаhан байна. Тэдэнэр хамтадаа 1120 ажалта үдэр, тэрэ тоодо долоодохи классай hурагша Катя Житихина 107 ажалта үдэр олоо. hурагшадай шадал соогоо хэhэн ажалые колхознигууд үндэрөөр сэгнээ. Сергей Лазогой нэрэмжэтэ колхозой правлени, парторганизаци ажалдаа шалгарагшадые Хүндэлэлэй грамотануудаар, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнаhан байха юм. Мүнөө тэдэ hурагшад полидо наг шэбхэ гаргалсажа эхилэнхэй. Үтэгжүүлгэдэ хэрэгтэй шубуунай аргал, үнэhэ гэхэ мэтэнүүдые суглуулна.

Кабанскын дунда hургуулиинхид штукатуршадай, дархашуул болон шулуушадай гурбан бригадаhаа бүридэhэн барилгын трест байгуулаад, теплицэ, гараж, кузница барьяа. Мүнөө туулайн байра барижа байна. 6-дахи классайхид 90 туулай харууhална. 18 hурагшад мастерской соогоо дархалжа, элдэб мебель бүтээнэ.

hурагшад бүгэдөөрэн гэр зуурын хэрэгсэл хэжэ шададаг болохо зэргэтэй.

Городуудай hургуулиинхид хүдөө нютагуудай hурагшадhаа зааханшье дутуугүйгөөр хүдэлнэ. Олон hургуулиин ахалагша классуудай hурагшад хүдөө гаража, үбhэ, таряа хуряалгада эдэбхитэйгээр хабаадана.

Тиихэтээ хамта үйлэдбэриин предприятинуудта ошожо, токариин, гагнууршын, барилгашын мэргэжэл шудалдаг болоо.

Улан-Удын 8, 9, 33, 22, 65-дахи hургуулинуудай, 1-дэхи интернат-hургуулиин hурагшадай үйлэдбэриин бригаданууд барилгада олоороо, эдэбхитэйгээр хабаадалсан, үнинэй хүдэлмэришэдhөө дутуугүйгөөр ажаллажа, магтаал, hайшаалда хүртэhэн байха юм. **Үйлэдбэри дээрэ hайнаар хүдэлhэн hурагшадые дээдэ hургуулида түрүүшын ээлжээндэ абаха ёhотойбди.**

Городуудай, хүдөөгэй дунда hургуулинуудта эмхидхэгдэhэн hурагшадай үйлэдбэриин бригаданууд ажабайдалтай hургуулиин холбоо барисаае улам бэхижүүлхэ гол формо боложо үгөө. Ерэхэ жэлдэ **бүхы hургуулинуудта иимэ бригадануудые эмхидхэлгэдэ комсомолой, пионернүүдэй организацинууд эдэбхитэйгээр хабаадаха ёhотой.**

Ажал hуралсал хоёрые адли тэгшээр ябуулжа эхилhэн hургуулинууд ерэхэ жэлдэ нилээд ехэ хүдэлмэри хэхэ уялгануудые абажа байна. Жэшээлхэдэ, Бичурын аймагай багшанар болон hурагшад, дунда, долоон жэлэй hургуули бүхэн 1959 ондо hурагшадай үйлэдбэриин бригадануудые эмхидхэжэ, КПСС-эй XXI съездын баталан абаха шиидхэбэриие бэелүүлгэдэ бэлэдхэжэ эхилээ. Тэндэхи hурагшад ерэхэ зун 100 гектар газарта сахарай свёкло, 80 гектарта кукуруза, 20 гектарта корнеплод тарижа ургуулаад, колхозуудтаа, совхоздоо тушааха гэжэ шиидэбэ.

5 мянгаhаа доошо бэшэ туулай болон шубууд hурагшадай хүсөөр тэжээгдэхэ юм. Мүн 100 толгой тугал тэжээхэ уялга абаа. Тэрэнээ дүүргэхын тулада hурагша бүхэн коммунистическэ ёhоор ажаллаха, коммунистическэ мүрысөө үргэн далайсатайгаар дэлгэрүүлхэ гэжэ шиидэнхэй.

Бичурынхидай үүсхэлые республикын бусад аймагуудай hурагшад халуунаар дэмжэхэ ёhотой.

Үбэлэй сагта үхибүүдые РТС-тэ абаашажа гү, үгышье hаа кружогуудые эмхидхэжэ, трактор, автомобиль болон бусад машина, зэмсэгүүдтэй танилсуулха саг ерээ гэжэ тоолонобди. Барилгын бригадануудта анхаралаа ехээр хандуулха шухала. Тиимэ бригадануудта ажаллаха hурагшад hургуулиингаа мастерской соо стул, стол, шкаф гэхэ мэтэнүүдые дархалжа, үбэлдөө сүлөөтэй сагаа үнгэргэхэ зэргэтэй.

Ставрополиин хизаарайхидай, Рязаниин областиинхидай жэшээгээр **hургуули бүхэнэй дэргэдэ hуралсалай-туршалгын ажахы эмхидхэхэ шухала болоо.** Иимэ ажахытай болоhон hургуулинуудай дүй дүршэлые халан абажа, бүгэдын шадабари болгохо шухала.

Манай эндэхи зарим hургуулинууд мүнгэн зөөри гаргашалангүй, hурагшадайнгаа хүсөөр жэжэ заhабарилга хэдэг болоо. Тиигэжэ алмагдаhан мүнгэн зөөриингөө зарим хубиие hурагшадай туhада зорюулан гаргашална. Ахын аймагай Орлигой дунда hургуулиинхид, мүн Городок городой 7-дохи hургуулиинхид хамтынгаа байрануудые өөhэдөө даадаг болоо. Алмаhан мүнгэеэ уран hайханай бүлгэмүүдэй хүдэлмэридэ, ном дэбтэр абалгада гаргашална.

Республикын бүхы hургуулинууд иимэ юумэ хэхэ дүүрэн арга боломжотой.

Манай hургуулиин комсомолшууд, пионернүүд болон бүхы hурагшад hайнаар hуража, эрдэм наукатай гүнзэгыгөөр танилсахаhаа гадна, хара ажалда бэеэ hурган, коммунизм байгуулха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, партиин, правительствынгаа үдэр бүриин анхарал оролдолгодо харюусаха байха гэжэ найдагдана.

В. Шабагоров, ВЛКСМ-эй обкомой секретарь.

Жэлэй түсэб дүүргэбэ

Республикымнай загаһашад КПСС-эй XXI съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ ороһонһоо хойшо ажалай шэнэ амжалта туйлажа байна. Загаһа бариха 1958 оной түсэб болзорһоо урид, арбан нэгэ һара соо дүүргэгдэбэ. Тингэжэ жэлэй түсэбһөө гадуур 322 центнер загаһан гүрэндэ тушаагдаа.

Амжалтаараа зоригжоһон загаһашад шэнэ жэлэй гаратар, партиин XXI съездын нээгдэтэр үшөө хэдэн зуун центнер загаһа бариха хүсэлэнтэй. Һүүлэй үедэ Кабанскын загаһанай заводой хүдэлмэришэд жэлэйнгээ даалгабарие 162 процент дүүргэжэ, республика дотороо түрүүлбэ.

Тэрэшэлэн загаһа баридаг колхозууд мүльһэн дороһоо загаһа ехээр барина. Колхозой загаһашадай дунда баһал Кабанскын аймагайхид түрүүлжэ ябана.

С. Шапхаев.

Эдир тамарагша

Гуанчжуда Чжуцзян голые хүндэлэн тамаралгаар октябрь һарада мүрысөөн болоо. Тэрэ мүрысөөндэ бага хүүгэд олоороо хабаадалсаа. Тэдэнэр ехэ хүнүүдһээ дутуугүйгөөр 800 метр үргэнтэй Чжуцзян гэжэ дошхон урасхалтай уһа тамаран гаталһан байна. Тамарагшадай дунда эгээн зааханиинь оройдоо дүрбэ наһа арба һаратай Чжэн Вань-эр гэгшэ байгаа.

Чжэн Вань-эрын эсэгэ—шофер, эхэнь уһа тамаралгын бассейнэй дэргэдэ ажалладаг юм. Энэ бүлэ бултадаа уһа тамархадаа бэрхэ байшоо. Чжэн Вань-эр хоёр наһатайһаа тамаралгада һуража эхилээ. Нэгэ бага ехэ болоходоо бассейндэ ошожо тамардаг болоо гэхэ. Хоёр жэл үлүүтэй саг соо бэрхээр тамаржа һураһанай ашаар 900 метр үргэнтэй уһа амарханаар гаталжа шададаг болоо. 50 метртэ уһа тамархадаа эдиршүүлдэ тогтоогдоһон разрядые дүүргэбэ. Чжуцзян голые олоороо тамаралгада энэ басаган нэгэшье амарангүй, тамара тамарһаар нүгөө эрьедэнь гарашоо.

Энэ тамаралгада 15 хүрэтэр наһатай 1000 гаран үхибүүд хабаадалсаһан байна. Тэдэнэй дунда нэгэ зургаа наһатай, хэдэн долоо наһатай үхибүүд байлсаа. Тэдэнэр бултадаа тамаралгын зайе гаталжа, шадамараар тамардаг байһанаа харуулаа.

Тамаралгын мүрысөөн гурбан үдэр үргэлжэлһэн байна.

(«Дружба» журналһаа).

Н. Е. Федосеев тухай шэнэ документ

Николай Евграфович Федосеевэй Россин эгээн түрүүшын революционно марксистнуудай нэгэн байһан тухай КПСС-эй түүхэһээ мэдэдэг гээшэбди. Энэ марксистын наһанай һүүлшын жэлнүүд тухай шэнэ материал Эрхүүгэй областной архивһаа һаяхан олдобо. «Политическэ зэмэтэ ябадал гаргаһанайнь түлөө Вологодско губерниин дворянин Николай Федосеевые Эрхүүгэй генерал-губернаторай дурадхалаар Зүүн-Сибирь сүлэхэ тушаа» гэжэ документнүүдэй хабтаһан дээрэ бэшэгдэнхэй байба.

1897 оной январиин 13-да бэшэгдэһэн хэрэгэйнь данса соо Н. Е. Федосеев 27 наһатай гэжэ хэлэгдэнэ. Партиин түүхэ дээрэһээ харахада, Федосеев 1880 оной эсэстэ Казань городой марксизстска кружогуудые эмхидхээд, хүтэлбэрилһэн байна. Тэдэ кружогуудайнь нэгэндэ залуухан Ленин хабаадалсадаг байгаа. 1889 оной июльдэ Федосеев арестовалагдажа, түрмэдэ һуугаа.

Арестовалагдаһан Мария Гонфенгауз гэгшэһээ бэшэгүүдынь олдожо, Федосеев дахин сүүдлүүлхэ ушартай болоһон байгаа. Юуб гэхэдэ, Федосеев тэрэ эхэнэрэй туһаламжаар Владимирска, Нижнегородско болон бусад губерниин марксистнуудтай барисаатай байһан гэхэ.

Хэрэгэйнь данса сооһоо олдоһон полициин бэшэгэй ёһоор Н. Е. Федосеев Верхнеленск сүлэгдэһэн байна. Июниин 21-нэй үдэшэ Верхнеленск ерэһэн марксист Федосеев тэрэ дарыдаа полициин хиналтада абтаа. Гадна Федосеевэй өөрынгөө гараар Эрхүүгэй генерал-губернаторто бэшэһэн гүйлта хэрэгэйнь данса сооһоо олдоо. Өөрынь нэрэ дээрэ ерэһэн бүхы бэшэгүүдые Эрхүүгэй түрмэдэ эльгээжэ байхые тэрэ гүйлта соогоо эриһэн байна.

Н. Е. Федосеевэй юрэ бусын үхэлөөр наһа бараһан тушаа Верхнеленскын полициин хүдэлмэрилэгшын бэшэг хэрэг сооһоо олдоо.

ТАСС-эй мэдээсэлһээ.

Хүдэлмэришэ бүлын библиотекэ

Үбэлэй аажам үдэшэ. Аалиханаар орожо байһан абаахай саһан аятайханаар бударна. Улан-Удэ городой Садовая үйлсын 46-дахи гэрэй сонхоор электрын гэрэлэй ялархань холоһоо харагдана...

Энэ гэртэ үдэшэндөө хүхюутэй зугаатай гү, али гэрэйнь дундахи ехэ столдо һуугшад элдэб ном уншадаг ха. Хүршэ айлнуудайнь үхибүүдшье ерэжэ, «Валентин Герасимович, Жюль Вернээ уншуулыт» гэдэг байна

—Уншыт даа. Бү хахалаарайгты. Түрүүн уншаһан номһоо ши юу ойлгообши?—гэжэ Валентин Герасимович өөрынгөө библиотекын эдир уншагшадһаа аялдар налгайханаар асуудаг зантай. Тиимэһээнь хүршэ айлнуудайнь үхибүүд нүхэр Алексеевецые ехээр хүндэлжэ, абаһан номоо хахалангүй, сэбэрхэнээр бусаахые, уншаһан юумэеэ һайнаар ойлгохые оролдодог байна.

Түмэр замай Улан-Удэ станциин паровозно депогой хүдэлмэришэд паровозой машинист Валентин Герасимович Алексеевецые һайн мэдэхэ. «Валентин Герасимович манай эрхим агитатор юм. Тэрэнэй уншаагүй ном гэжэ үсөөн, уласхоорондын байдалаар гү, али ондоошье асуудалаар хандаа һааш, ехэ ойлгосотойгоор хэлэжэ үгэдэг» гэжэ тэдэнэр хөөрэлдэдэг болонхой.

Владимир Герасимовичын гэртэ хэзээдэшье аятай сэбэр байдаг. Хүдэлмэриингөө һүүлдэ, мүн амаралтын үдэр өөрынгөө библиотекэһээ дуратай номоо абажа, уншадаг байна.

—Бага наһанһаа хойшо ном уншаха ехэ дуратай байһан хүм. Мүнөөшье номгүй байжа шададаггүйб,—гэжэ нүхэр Алексеевец хөөрэнэ.—Библиотекэдэмни хүүгэдэйшье литература бии. Хүбүүнэйнгээ ехэ болотор мянган номтой болохо хүсэлэнтэй агшаб.

Ханын захада табяатай ехэ гэгшын дүб шкафай олон адайрнууд уран һайханай, политическэ болон техническэ литератураар дүүргэгдэнхэй. Валентин Герасимовичын гэр бүлынхид баһал барандаа ном

уншаха дуратай юм. Неля басаган Толя хүбүүн хоёрынь номдо илангаяа дуратай.

Зураг дээрэ: Валентин Герасимович Алексеевец үдэшэлэн библиотекэ соогоо дуратай номоо бэдэржэ байна.

Н. Дамбаев.

МНР-эй шатаршад манайда

Үдэшын боро хараанай үнгэржэ байха үедэ Улан-Удын станци дээрэ хонгёо абяата радио-рупор «Наушкаһаа Эрхүү зорижо ябаһан поезд хүршэ станциһаа гараба» гэжэ соносхобо.

Уданшьегүй хурдан гүйдэлөө намдааһан аянай яаруу поезд Улан-Удэ станци дээрэ хүрэжэ ерэбэ. Физкультура, спортын республикын Комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Санданов, партиин болон комсомолой горкомуудай түлөөлэгшэд Калаганский, Ванчиков, мүн Улан-Удын шатаршад айлшадаа угтан амаршалба.

Монголой Арадай Республикын шатаршадай командын капитан нүхэр Намжил манай корреспондент-тэй хөөрэлдэхэдөө иигэжэ мэдүүлбэ:

— Орон дотор физкультура, спортын хүдэлөөнэй хүгжөөгдэхэтэй хамта шатар наадалга үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэжэ байна. Энэ хүдэлмэри арадай хубисхалай һүүлээрхи жэлнүүдтэ илангаяа далайса ехэтэйгээр хүгжөөгдэнэ. Шатарай холбоо бии болгогдожо, тэрээндэ табан мянган гэшүүд тоологдоно. Орон дотор хаа хаанагүй шатарай кружок, дугылангууд ажаллана, — гэжэ хэлэбэ. Гэхэ зуураа, хуушанай ёһоор шатар наадалгые орхижо, уласхоорондын гуримда ороһон тухайгаа хөөрэнэ. Тингэжэ Монголой шатаршад 1948 онһоо хойшо уласхоорондын чемпионадта хабаадалсадаг болоһон байна.

Жэшээлхэдэ, 1956 ондо шатар наадалгаар дэлхэйн XII олимпиадада, 1957 ондо Исландида болоһон дэлхэйн студентнэрэй чемпионадта, 1958 ондо Болгарида үнгэргэгдэһэн студентнэрэй командын түрүү һуури эзэлэлгэдэ хабаадалсаһан байна.

Айлшад-шатаршадай дунда: шатараар спортын дүрбэн мастер, нэгэдэхи разрядай дүрбэн шатаршад бии. Тэдэнэй дунда 1958 оной уласын чемпионууд Момо, Хулгана бии.

— Саашадаашье шатарай спорт хүгжөөлгын талаар тон ехэ зорилго табигдана. 1959 ондо манай шатаршад дэлхэйн студентнэрэй, мүн Швейцарида болохо эдир шатаршадай түрүү һуури эзэлэлгэдэ хабаадалсаха, Советскэ Союзай шатаршадтай уулзалгануудые хэхэ байнабди,—гэбэ.

Хүршэ Монгол Арадай Республикын шатаршадта спортивна ехэ амжалтануудые хүсэнэбди. **Зураг дээрэ:** айлшад-шатаршадай команда.

Н. Цыбенов.

Л. Хайдуровай фото.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Советско-чехословацка договорой баталагдаһаар 15 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай заседани Прагада болобо

ПРАГА. (ТАСС). Чехословаки Советскэ Союз хоёрой хоорондохи хани барисаан, харилсан туһалалсалга, дайнай хойто тээхи үедэ харилсан ажаллаха тухай договорой баталагдаһаар 15 жэл гүйсэһэнэй ойн хүндэлэлдэ зорюулагдан, Чехословакиин коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй, Национальна фронтын Центральна Комитедэй баярай заседани декабриин 11-дэ Прагын Кремль соо болоо гэжэ Чехословакиин телеграфна агентство дамжуулна.

Чехословакиин коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй нэгэдэхи секретарь, Чехословакиин Республикын президент Антонин Новотный баярай заседани дээрэ үгэ хэлээ.

Чехословакиин болон Советскэ Союзай арадуудай аха дүү ёһоной хани барисаан хадаа пролетарска интернационализмын агуу ехэ хүсэн, социализмын болон коммунизмын асари ехэ зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ хоёр ороной бата бэхеэр, дайшалхы ёһоор һаналаа нэгэдэлгэ мүн болоно гэжэ А. Новотный онсолон тэмдэглээ.

Манай бүхы амжалта, илалтанууд Советскэ Союзай аха дүү ёһоной, һайн һайхан туһаламжаһаа, Чехословаки болон Советскэ Союзай хоорондохи үрэ ехэтэй харилсаа холбооһоо эшэ үндэһэтэй гэжэ баяр баясхалантайгаар һанажа ябадаг байнабди. Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзтай 1943 оной декабриин 12-то манай баталһан договор энэ хани барисаанай бата бэхи үндэһэ һууринь боложо үгэһэн байгаа гээд элидхэлшэ мэдүүлээ.

Оронойнгоо эрхэ сүлөөтэй байхын, шэнэ Чехословакие байгуулхын түлөө коммунистическэ партиин хүтэлбэреэр чехословак арадай ябажа гараһан тэмсэлэй зам тухай А. Новотный саашань хэлэһэн байна.

Чехословакида Советскэ Союзай үзүүлһэн тон ехэ туһаламжые харуулһан тодорхой баримтануудые дурдаха зуураа, орон дотор социализм байгуулгые түгэсхэхэ саашанхи зорилгонууд тухай элидхэлшэ хэлээ, тиихэдээ чехословак арадай угаа ехэ дэбжэлтэтэйгээр ажаллажа байһые тэмдэглэбэ. Советскэ Союзай амжалта тухай, СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ долоон жэлэй түсэб тухай А. Новотный нилээд дэлгэрэнгыгээр хэлэһэн байна.

1943 ондо баталагдаһан чехословацко-советскэ договор манай республикын уласхоорондын болон аюулгүй байдалай бата бэхи үндэһэ һууринь 15 жэлэй турша соо байгаа, мүнөөшье байһаар.

Түгэсхэлдөө А. Новотный иигэжэ хэлээ:

Пролетарска интернационализмын үзэл сурталда үнэн сэхэ байха гээшэ Советскэ Союз түрүүтэй бата бэхи социалистическэ лагерь дотор хүсэн түгэлдэр социалистическэ Чехословакие байгуулха хэрэгтэ манай хэлбэришэгүй хараа шугам болоно.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедтэ Чехословакиин коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй, Национальна фронтын Центральна Комитедэй эльгээхэ амаршалгын бэшэгые КПЧ-гэй ЦК-гэй политбюрогой гэшүүн Иржи Гендрих уншаа. Сугларгашад энэ бэшэгые нэрьесэ альга ташан һайшаагаа.

Баярай заседаниин түгэсхэлдэ «Интернационал» дуулагдаа.

Алдагдаһан хонид олдобо

«Эрдэм» совхозой гурбадахи отделениин бүлэг хүдэлмэришэдэй 25 хонин һаяхан үгы болошоо һэн. Эзэдынь тэдэ хонидоо хэдэн хоногто үдэр, һунигүй бэдэрбэ.

Долоон хоног үнгэрбэ—олдохо юумэ үгы. Хада, уула, тала дайдаар ходо бэдэрээ. Гайхашаа барахадаа хүршэ айлнуудыншье бэдэрэлсэбэ. Тиигэһээр байтар хоёр долоон хоног болобо. Эзэдшье эсэжэ сүхэрбэ. Олдохоёо болёо гээд, бэдэрхэсэшье зогсонтоо.

«Хонид гээшэмнай үндэр хадын оройдо гарахадаа өөһэдөө буудаггүй юм. Хадын хахадһаа өөдэ гараһан малые шоно эдидэггүй» гэжэ нютагай үбгэд, хүгшэд хэлсэдэг байба. Тэдэнэрэй хэлэгшээр уула хадын орой, хяраар бэдэрэгдэһэн байгаа.

Гурбан долоон хоног үнгэрбэ. Үгы болоһон хонид тухай дурдагдахаашье болигдоо һэн.

Декабриин 4-дэ совхозой отарын ахалагша хонишон нүхэр Будаев Баян-Хара гэжэ хадын хормойгоор хонидоо адуулжа ябатараа тэрэ хадын оройдо хонидой ябахые обёоржорхёо. Хадын оройдо гаража, үгы болоһон хонидые тогтоохо гэхэдэнь, тэдэнь шэхээ һэртылгэн, хүнһөө үргэжэ, өөдэ руугаа гүйлдэбэ гэхэ. Нүхэр Будаев арай шамайхан хонидые тогтоожо, хадаһаа буулгаһан байгаа.

Эзэдээ харангүй удаан саг соо хээрэ ябаһан мал зэрлигшэшэдэг ха юм. Тиимэһээ эдэ хонид тэрьелжэ гүйлдэһэн байна.

Урда тээнь хонидые бэдэрхэдээ тэрэ хадын оройгоор яһала ябагдаһан байха. Зүгөөр зэрлигшэһэн хонид хүнэй абяа абамсаараа хабсагай гангын хүмэг хүнхидэ хорожо, олдонгүй байжа болоо.

«Хадын оройдо гараһан малые шоно баридаггүй юм» гэһэн үбгэдэй үгэ зүйтэйшье байшоо гээшэ ха. Үбэлэй хүйтэндэ үлэн шоно хадын оройдо гарадаггүй, голоор гуринхалжа ябадаг, хэтэрхэдээ гэгээн сагаан үдэр малда ородог ха юм даа.

Б-М. Содномов.

Мухаршэбэр.

Тобшохоноор мэдээсэхэдэ...

✪ Туд бүридөө 150 толгой үнеэдэй байха хоёр шулуун байра Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхоздо (Зэдэ) барижа дүүргэгдэбэ.

С. Зодбоев.

✪ «Победа» колхозой (Хэжэнгэ) нэгэдэхи бригадын комсомолшууд бригадынгаа клуб дулаалан заһаа, гоёон шэмэглээ. Тэндэ концерт, кинокартина табигдана.

Б. Дандаров.

✪ Курумканай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой барилгашад барилгынгаа жэлэй түсэб октябриин 1-дэ дүүргээд, колхозойнгоо центр Алла нютагта дунда һургуулиин шэнэ байшан барижа байна.

Г. Бадмаев.

✪ «Улаан-Тори» колхоздо (Тори) комсомол-залуушуулай вечер боложо, залуушуулай зорилго тухай элидхэл хэгдээ. Тиигээд ажалай түрүүшүүлэй шагнагдаһанай һүүлдэ кино харуулагдаба.

Шэнэ номууд

Республикымнай номой хэблэл жэл ерэхэ бүри олон номуудые ород, бурят хэлэн дээрэ гаргадаг боложо байна.

Һүүлэй үедэ иимэ номууд хэблэгдэбэ:

А. П. Чехов—«Рассказууд», бурят хэлэн дээрэ, 2000 хэһэг.

Ж. Балданжабон—«Шэлэгдэмэл зохёолнууд», бурят хэлэн дээрэ, 3000 хэһэг.

Ц. Номтоев—«Рассказууд», бурят хэлэн дээрэ, 2000 хэһэг.

Ойрын сагта үшөө хэдэ хэдэн авторай номууд хэблэгдэхэеэ байна. Тэрэ тоодо **Е. Залкиндын** «Росситай Бурят ороной хамтаралга». ород хэлэн дээрэ; **Г. Туденовэй** «Бурядай шүлэг бэшэлгэ», ород хэлэн дээрэ; **Х. Намсараевай** «Шэлэгдэмэл зохёолнуудай» 4-дэхи том, бурят хэлэн дээрэ хэблэгдэхэнь.

Д. Батоцыренова.

Эгээн томо амитан

Гүн ехэ далайда амидардаг кит (халим) эгээн томо амитан болоно. Энэ амитан уһанһаа хэзээдэшье гарадаггүй, тэндээ эдеэлдэг, үдэдэг, амардаг байна. Кит уһанай долгиноор гүйхэн газарта гаран гэхэдээ уһа руугаа һөөргөө орожо шадангүй хосордог юм. Кит урдаа ехэ һэрбээтэй. Хойто хүлгүй гэбэшье, һүүжын яһанай оро бии. Бэеынь һүүл тала хажуу тээшээ арбайһан хоёр һэрбээтэй. Арһаниинь нооһогүй, зүгөөр толгойнь арһан шэнгэн үһэтэй. Гэбэшье кидэй зулзага үһэлиг. Энэ хадаа үни галабта үхэжэ дууһаһан, газар дээрэ ябадаг ямар нэгэн арьятанай гарбалтай гэжэ кидые тодоруулна.

Кит шүдэтэй, мүн шүдэгүй байдаг. Шүдэтэй кит далайн ёһотойл дээрмэшэн юм. Тэрэ амитан шүдэгүй кидтэ добтолон, мяхыень түгдэ хазан эдидэг байна. Нэгэтэ юһэн метр утатай кидэй хото соо 11 хаб загаһан байгаа.

Эгээн томо амитадай тоодо шүдэгүй хухэ кит ородог байна. Тэрэ 33 метр утатай. 120 тонно татадаг гэхэ гү, 150 ухэрэй шэнээн мяхатай байдаг. Гансахан зүрхэниинь 700 килограмм болодог юм. Шуһаниинь 8000 литр. Гэдэһэниинь 250 метр утатай. теэд хототойгоо хамта 300 метр болодог. Энэ томо амитан сүүдхэ бүхэндэ 5000 килограмм хүрэтэр загаһа болон элдэб амитадые барижа эдидэг байна. Кидэй зулзага сүүдхэ бүхэндэ эхынгээ 300 шахуу литр һү эдидэг.

Энэ абарга томо амитан уһан доро орожо, часһаа лээшэ ябадаг, 14.000 литр хүрэтэр агаар гаргадаг гээшэ. Мүн 300 метр гүнзэгыдэ орожо шадаха. Уһан дороһоо дээрэ гаража ерээд, амилан гэхэдээ, өөдөө 6 метр хүрэтэр уһа сорголон шэдэлдэг байна.

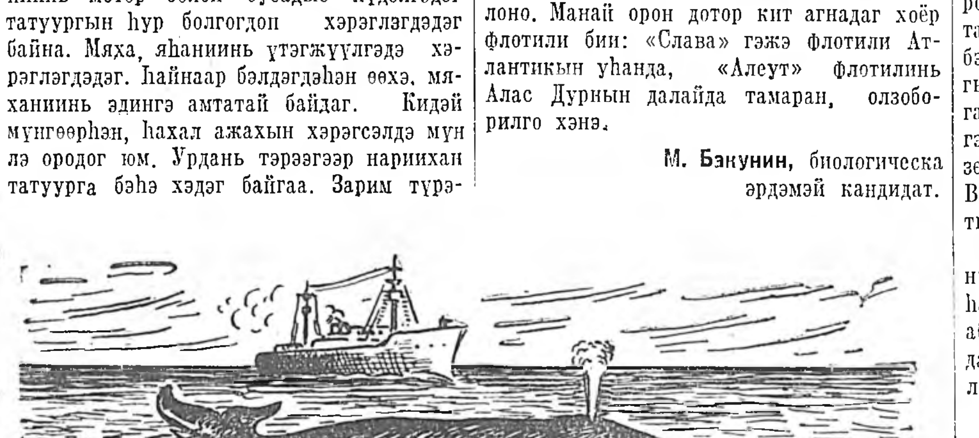
Иимэ мантан кидэй аман 6 метр ута, 3 метр үргэн байдаг. Томо кидэй хүсэн тэнсэлгүй ехэ. Гарпун гэжэ үхэр буугай гэнжэтэй һомондо тудагдаһан кит 500 мориной хүсэтэй мотортой судные гэдэргэнь татаха шадалтай юм.

Кит түрэхэдөө нэгэ зулзага гаргадаг. Һая гараһан зулзагань 9 метр утатай, 3 тонно татадаг. Кидэй һүн ехэ үлэтэй, тоһолигынь 50 процент болодог.

Томо кидэй арһан дорохи өөхэн 45 сантиметр хүрэтэр зузаан байдаг юм. Арһаниинь мотор болон бусадые хүдэлгэдэг татуургын һур болгогдон хэрэглэгдэдэг байна. Мяха, яһаниинь үтэгжүүлгэдэ хэрэглэгдэдэг. Һайнаар бэлдэгдэһэн өөхэ, мяханиинь эдингэ амтатай байдаг. Кидэй мүнгөөрһэн, һахал ажахын хэрэгсэлдэ мүн лэ ородог юм. Урдань тэрээгээр нариихан татуурга бэһэ хэдэг байгаа. Зарим түрэлэй кидэй толгойһоо тусхай бодос илгагдан абтажа, һайн шанартай сабуу хэгдэдэг байна.

Кит барилга эгээн олзотой агнуури болоно. Манай орон дотор кит агнадаг хоёр флотили бии: «Слава» гэжэ флотили Атлантикын уһанда, «Алеут» флотилинь Алас Дурнын далайда тамаран, олзоборилго хэнэ.

М. Бэкунин, биологическа эрдэмэй кандидат.

Үзэлшэ һамгад хэһээгдэбэ

М. В. Непомнящих хэхэ ажалгүй байжа, республикын аймагуудаар зайгуултажа, гээгдэнги, мухар һүзэгтэниие мэхэлхэ һэдэлгэтэйгээр картаар үзэл үзэдэг байгаа. Тиигэжэ гэнэн, хонгор хүнүүдые мэхэдээ оруулдаг байба. Жэшээнь, Мухаршэбэрэй аймагай «Эрдэм» совхозой мал ажалай фермэ ошожо, тэндэ хүдэлжэ байһан Бодрова, Брылева, Варфоломеева болон бусадта үзэл үзэжэ, тэдэнэрые элдэб һүзэг бэшэрэлдэ этигүүлэн, 300-гаад түхэригыень һугалһан байна. Тиигэжэ ябахынгаа хажуугаар зарим хүнүүдтэ ехэ этигэлтэй боложо, тэдэнэрые гэнэдхээн, мүнгэ зөөриень хулгайлдаг байба. Жэшээнь, Варфоломеева гэгшын 500 түхэриг мүнгэ, тюль гэхэ мэтыень абажа арилһан байгаа.

Тэрэшэлэн Улан-Удэ городой үйлсэнүүдээр ябажа, картаар үзэл үзэдэг байһан Е. В. Синкевич ажалшан зониие абарал түлгөөр мэхэлжэ ябатараа баригдажа, хуулиин харюусалгада хабаадуулагдаһан байна.

Эдэ хоёр үзэлшэ мэхэшэд арадай сүүдэй урда зогсожо, тус бүридөө 2 жэлэй болзороор сүлөөгөө хаһагдахаар шиидхэгдэбэ. Арадай сүүдэй энэ шиидхэбэриие Бурядай АССР-эй Верховно сүүдэй уголовно хэрэгые эрхилхэ сүүдэй коллеги хүсэндэнь үлөөбэ.

К. Шагдуев, БурАССР-эй Верховно сүүдэй гэшүүн.

Женевэдэхи экспертнүүдэй зүблөөн юундэ урагшагүйдэнэб?

ЖЕНЕВА, декабриин 12. **(ТАСС-эй корр.).** Гэнтын добтолго зайсуулха хэмжээнүүд тухай асуудалаар экспертнүүдэй зүблөөн Женевын Нацануудай ордон соо һара үлүүтэй саг соо боложо байна. Зүблөөнэй хүдэлмэреэ дүүргэхэ саг оройтоо гэбэшье, тэрэнэй хүдэлмэриһөө ямаршье үрэ гараагүй байһаар. Зүблөөн дээрэ абтаһан гансахан лэ «документ» гэхэдэ, тон юрэнхы коммюнике үдэр бүри толилогдожо, ээлжээтэ заседани дээрэ үгэ хэлэлгэ үргэлжэлөөд, тэрэнэй үедэ тиимэ тиимэ оронуудай түлөөлэгшэд мэдүүлгэ хээ гэжэ мэдээсэгдэдэг гэжэ эндэ шоглон хэлэгдэдэг байна.

Баруун оронуудай хэблэлэй тайлбаринууд дээрэһээ хаража үзэхэдэ, нэгэн адли коммюникенүүдэй толилогдодог ушар зүблөөнэй хүдэлмэриин бодото байдалые харуулна. Зүблөөнэй эхилһэн сагһаа хойшо мүнөө хүрэтэр хүдэлмэридэнь ямаршье үрэ туйлагдаагүй, хэтэрхэдээ зүбшэн хэлсэхэ асуудалнуудшье тодорхойлогдоогүй байһаар.

Дэлхэй дээрэ бодотоор тохёолдоод байһан оршон байдалые хараада абан, гэнтын добтолго зайсуулха хэмжээнүүдые мүнөө абаха программа СССР-эй, Варшавска договорто ородог бусад гүрэнүүдэй түлөөлэгшэд зүблөөнэй үзэмжэдэ табидаг байна. Тиихэдэнь зүблөөнэй хүдэлмэри унжагайруулха, нүгөө талынгаа сэрэгэй хүсэ шадал тухай мэдээ суглуулха гэһэн программаяа США түрүүтэй баруун оронууд баримталһан зандаа байха юм.

Иимэ хараа бодол имагтал юун тухай гэршэлнэб гэхэдэ, баруун гүрэнүүд гэнтын добтолго зайсуулха бодото хэмжээнүүдые һайнаар хаража үзэхые хүсэдэггүй байна. Теэд баруун оронуудай экспертнүүд юундэ энэ зүблөөндэ ерэһэн байгаа гээшэб гэжэ асуугдаха байна?

Уласхоорондын түгшүүрилтэ шанга байдал һулаэруулха хэмжээ абаха эрилтэ хэдэг дэлхэйн олониитын нүлөөндэ орожо тэдэнэр зүблөөндэ ерээ.

Урданай байдалһаа хаража үзэхэдэ, баруун оронуудай дипломатиин политическэ мэхэ гохо гаргаха зорилготой байһаниинь эли боложо үгэнэ. Жэшээлхэдэ, Нацануудай лигиин үедэ буу зэбсэг хуряаха талаар хэлсээнүүдэй болоходо баруун гүрэнүүдэй баримталдаг тактика хадаа арадуудай һэрэмжые мохооруулаад, хэлсээ хэжэ байнабди гэһэн хэбэртэй болоод дэлхэйн хоёрдохи дайнда бэлэдхэхэ зорилготой байһан юм.

Гэнтын добтолго зайсуулха хэмжээнүүд тухай асуудалаар мүнөө боложо байһан зүблөөн дээрэ баруун гүрэнүүд хуушанайнгаа иимэ тааруугүй арга методые дахяад хэрэглэнэ.

Хэблэлэй мэдээсэлнүүд дээрэһээ хаража үзэхэдэ буу зэбсэгэй олон байха тудам эб найрамдал бата бэхи байха гэһэн һанамжануудые баруунай дипломадууд үгэ хэлэхэдээ дурдадаг байха юм. Баруун оронуудай экспертнүүдэй зүблөөнэй үзэмжэдэ табиһан документнүүд соо яаралтайгаар зэбсэгжэлгэ болюулха зорилго тухай оройдоошье дурсагданагүй, харин яаралтайгаар зэбсэгжэлгэ үргэлжэлүүлхэ ябадал хараалагдана. Саашадаа буу зэбсэг ехээр түхеэрхэ гээшэ заатагүй шухала юм гэһэн хэбэртэйгээр арадуудта ойлгуулхые баруун оронууд оролдоно.

Бүхы дэлхэйн хүн зондо мэдээжэ болоһон баруунай дипломатиин энэ тактикые Советскэ Союзай, социалистическэ бусад оронуудай түлөөлэгшэдэй дэмжэжэ шадахагүй байһаниинь лабтай.

Гэнтын добтолгын аюулые бага болгохо тодорхой хэмжээнүүдые хаража үзэхэ замда ороод байгаа һаа, Женевэдэхи зүблөөн бодото үрэ дүн туйлажа шадаха байна.

Б. Новиков.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта—34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н00913. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 4733.